SLEBEN
EI
230

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415111222-150765827-17/fragment/page=0001

~~B.l. I 80~~

1) Biehl Gabriel

nebst 2) – 6)

El 230

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-150765827-17/fragment/page=0002

2

Guilhelmus de Gouda, ord. Min.,

Expoſitio miſterioꝝ miſſe et verus modus rite celebrandi.

[Lipsiae,

Martinus Landsperg,

ca. 1500]

Hain 7820.

1 Druckermarke ausgeschnitten.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415111222-150765827-17/fragment/page=0003

Qui verecundat verecundabitur i. cor. ii c 3a. d e pe.
Ad verecundaria dictorum errorum est mater marie i bartholomei
3a d deo i Ezaia
Si dicit apostolus paulus xpus dei virtus est et dei sapientia et
scriptum verecundancia xl c verecundantia
Greg in moralibus
Qui ea que dei sunt sapiunt a deo sapiuntur et qui ea que dei sunt
nesciunt a deo nesciuntur paulo attestate qui ait
Si quis ignorat ignorabitur ... quinque ...
erit sapiens in pena

Guilelmus de Gouda

([Leipzig um 1500:] Martin Landsberg.)

Tractatus de expoſitione miſſe

Editus a fratre Guilhelmo de Gouda ordinis minoꝝ
de obſeruantia feliciter incipit.

D noticiam eoꝝ intellectualem que in miſte-
rio miſſe aguntur habendam ſacerdotes ſine
dubio ſunt obligati. Turpe em̄ eſt cauſas tra
ctāti: ius in quo verſat̄ ignorare. Similiter
hoc turpe eſt de quolibet artifice: quāto ma-
agis de ſacerdote ignorare id circa quod verſatur. Qui als
ſimee videntur aſſimilari. que ꝯſimiles quandoq; pro vt ab
hominibꝰ fieri videt exercet actus et operatur: quid vero ſi-
gnificet minime apprehendit. Aſſimilantur etiam illis qui
curant habere folia ſine fructu arboris. Et ſigna ac imagi-
nes rerum et earum ſignificata ignorātes. Vt ſunt exteriora
apparentia. geſtus corporis. et ſigna alia que fieri ſolent cir
ca altaris ſacrificiū. Comparantur igitur ignorantes ſignifi-
cata ꝑ ſigna et geſtus miſſe: adorātibꝰ aut honorantibꝰ ima-
gines et picturas: neſcientibus quoꝝ ſunt imagines. Vnde
ſumme ſtudendū eſt ſacerdoti ne p̄miſſa ignoret. quia etiā
de ipſorum ignorantia in nouiſſimo die rationem erit red-
diturus. vt Guilhelmus aſſerit clunaceñ. Aſſimilantur eti
am ſacerdotes diuina miſteria celebrātes abſq; eorum intel-
lectu: aſinis aut iumentis: panes non ad ꝓprium cōmo-
dum ſed ad aliorum vſum portantibus. Quare videtur ne
ceſſarium ſummoꝑe cuilibet volenti digne conficere et fru
ctuoſe immolare ſacramentū eucariſtie: vt ſignata ꝑ veſtes
et veſtes ⁊ ſigna miſſe luculēter intelligere conetur. Ad quo
rum noticiam preſens legat compilatum.

¶ Primo igitur ad ſacramentū altaris tractandū acceſſurꝰ
deponit exteriorem veſtem cogitans ꝙ xp̄s ſeip̄m oblaturus
ſurrexit a cena et depoſuit veſtimenta ſua Joh. xiij. Et ſi-
gnificat ꝙ ſacerdos celebraturus debet a ſe abijcere oīa exte-

riora quibus onerabatur: ſcꝫ cogitationū ſantaſias impor=
tune ſe ingerentes. et affectiones ex humana neceſſitate ex
urgentes. vt ſicut ſponſa chriſti dicat. Expoliaui me tuni=
ca mea quomodo induar illa. Et vt hoc facere valeat: ro=
gat deum dicens. Exue me dn̄e veterem hominem ꝛc.
Secūdo lauat manꝰ cogitans ꝙ Jeſus depoſitis veſtimen=
mentis cepit lauare diſcipuloꝝ pedes. Et rogat eum vt eti=
am ſuos dignetur lauare pedes lutoſos. id eſt affectus vt di=
cere valeat: vt munda ſponſa. Laui pedes meos: quomodo
iterū inquinabo illos. Canti. v. Et ergo lauando manꝰ id
eſt opa immūda: et pedes id eſt affectꝰ debet ꝯteri interiꝰ per
cordis ꝯpunctōem. et dicere. Lauabo inter innocētes ma=
nus meas ꝛc. cū orōne. Largire q̄s dn̄e ſenſibus noſtris: vt ſi
cut hic exteriꝰ abluunt̄ ꝛc. Tercio accedit ad gradꝰ altaris
depoſita exteriori veſte nudo capite oret ſup gradus altaris
tribus vicibꝰ dn̄icam orōnem cū magno timore et tremore ex
humilitate. cogitans ꝙ iheſus cepit pauere et triſtari dicēs.
Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mortē. ꝛ ꝓcidit in faciē ſuā orans
nudo capite tribꝰ vicibꝰ. et factꝰ in agonia ꝓlixius orabat.
Et apparuit ei angelꝰ ꝯfortans eū. ꝛ factꝰ eſt ſudor eiꝰ ſicut
gutte ſanguinis decurrētis in terrā. Sic ſilr̄ tribus vicibus
roges eum vt etiā tibi mittat angelum ſuū qui te ꝯfortet ad
hoc ſacrificiū ꝑagendū. Aut cogites hec p̄dicta omiſſis dn̄icis
orōnibꝰ. Quarto accedit ad altare cogitās ꝙ iheſꝰ ꝓceſſit
obuiā iudeis dicēs Quē q̄ritis ꝛc. oſculās altare ſignificās
ꝙ iudas oſculo tradidit iheſum. Et induit ſe ſup humerale
cū funiculis ſtringēs ſe circa collū et ꝑ mediū corpis: cogitās
ꝙ xp̄m iheſum captum iudei ligauerunt cordis ſic per medi
um corpis et circa collū. Et cooperuerunt in nocte in domo
Cayphe faciem eiꝰ. ꝑcucientes eum dicebant. ꝓphetiza q̄s eſt
qui te ꝑcuſſit Math. xxvi. et leget ſic. Humeros meos et pe
ctus meū dn̄e ſancti ſp̄us gratia ꝓtege ꝛc. Quito induit ſe
albā. cogitās iheſum indutū veſtem albā deriſoriā ab hero=
de. et tanꝙ̄ fatuū ab eo et a ſuis deriſum: et ſic in alba veſte

ad Pylatū remiſſum. Luce .xiij. Et ſignificat ꝙ ſacerdos debet eſſe mundꝰ tanq̄ꝫ de baptiſmo denuo dealbatꝰ ꝯſurgēs Et tunc oret ſic. Omp̄s ſempiterne deꝰ te ſuppliciter ꝛc.

Sexto ſuccingit hanc albā quā indutꝰ eſt: zona ſiue ſuccinctorio circa lumbos. cogitans ihesum ad columnā ligatum et flagellis flagellatū. Jo. xix. Et ſignificat ꝙ renū incentiua et luxurie libidines in eo reſtringenda ſunt Erunt em̄ lumbi eiꝰ ꝑcincti inſtar filioꝝ iſrahel qui cōmeſturi agnū paſchalem erāt ſuccincti. et calciati pedibꝰ quaſi ꝑpati ad tranſeundū de hoc mūdo. Sicut em̄ ad menſam dei accedendum eſt cū hac orōne Accinge gladiū tuū ſuꝑ femur meū ꝛc.

Septimo induit manipulū in ſiniſtro brachio: cogitans ꝙ ihesus funiculum quo fuit ligatꝰ in flagellatiōe portabat in brachio ſiniſtro cum dederunt ei coronato corona ſpinea arundininem in dextera. Et orans dicet. Dirumpe domine omnes laqueos ſathane ꝛc. Octauo induit ſtolā crucem ſignantem. quia ſicut ſacerdos ſtolam in ſcapulis portat: ita xp̄s crucem in ſcapulis ad montem calpharie baiulauit. et oret ſic vt ſequitur Jugum tuū domine ſuaue eſt. et onus tuum leue ꝛc. Nono induit caſulā. et cogitaans ꝙ milites pylati ip̄m deridentes tanq̄ꝫ volentem regnare purpuream veſtem induerūt Joā. xix. Et tunc petat et oret. Deus creator tocius creature dignare me ꝛc. Decimo ſacerdos portat in capite coronā que ſignificat regalem dignitatem ſacerdotū ſi ſacerdotaliter vixerint. et cogitet xp̄m deriſorie corona ſpinea coronatū. Et ſic patet ꝙ ſacerdos oblaturꝰ ſacrificiū altaris gerit ꝑſonā xp̄i: et ergo eiuſdem xp̄i qui fuit ſacerdos ſeip̄m offerēs ꝛ ſacrificiū: armis induitur.

Dū ſacerdos veſtem deponit exteriorē leget.

¶ Jeſu bone ſicut teip̄m cena facta ad mortē oblaturꝰ: veſtimēta depoſuiſti. ita p̄ſta mihi ſenſus meos exteriores a tpalibus retrahere. et ad interiora ꝛ eterna in vnū recolligere et ſic ex vita veteris hominis in nouū transformari qui ſ̄m deum creatus eſt. Qui viuis.

Dum manus lauat.

❡ Jeſu bone ſicut ex tua nimia humilitate non dedignatꝰ es diſcipuloꝝ tuoꝝ pedes lauare lutoſos. ita ꝓcede mihi cogitationes affectionū pedes ac manꝰ calidis abluere fletibꝰ compunctionis Qui viuis et regnas ꝛc̄.

Collecta ſiue oratio dicenda quando ſacerdos celebraturus aſcendit ad altare et ip̄m oſculatur.

❡ Jeſu bone qui a iuda te tradi oſculo in manus peccatoꝝ ꝑtuliſti da mihi dulcedine amoris tue inſpiratiōis oſculari. vt ſentiam in ſpiritu quanta ſit gratia in labijs tuis diffuſa. Qui viuis et regnas ꝛc̄.

Quando ſacerdos induit ſe ſcapulari. cum funiculis ſe ſtringens.

❡ Jeſu bone qui iniquorum manibus dire ligari inſtar latronis voluiſti. dirumpe queſo vincula peccatorum meorū et tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. et nomen domini inuocabo. Qui viuis et regnas ꝛc̄. Jeſu bone qui colaphiſari. et immūdis ſputis pulcerrimā faciem tuā in quā deſiderāt angeli ꝓſpicere voluiſti maculari cedi ac velari Jllumina oculos meos. et reſpice in me oculis tue miſericordie quibus Petrum ter te negātem reſpexiſti. ne vnq̄ obdormiā in morte. ne qn̄ dicat inimicꝰ meꝰ p̄ualui aduerſus eū Qui viuis et re.

Dum albam induit.

❡ Jeſu bone qui hora prima diei ꝓ me pylato p̄ſidi p̄ntari et falſiter voluiſti accuſari. ⁊ a pylato ad herodē mitti. et ab eodē et exercitu eiꝰ derideri. et in veſte alba illudi. et ſic ad pylatū remitti: da mihi mūdi huiꝰ prudentiā que ſtulticia eſt apud te declinare et te agnum in ſtolis albis ſimplicitatis et puritatis ſequi quocunqꝫ ieris. Qui viuis et regnas ꝛc̄.

Dum ſe zona ſuccingit.

❡ Jeſu bone qui hora tercia ꝓ me a iudeīs latronem barrabā dimitti petentibꝰ voluiſti reprobari et ad colūnam funiculis dire ligari et flagellis cedi. ita vt in corpe tuo a plāta pedis vſqꝫ ad verticem capitis tui non erat ſanitas. corripe me

eu iuſte in miſericordia qua nullũ teſtimoniũ amoris dei cre dibilius. nec certius in hac poterit haberi vita.

Dum manipulũ in ſiniſtro brachio induit.

¶ Jeſu bone qui funē quo fuiſti ad columnā in flagellatiōe ligat⁹ in ſiniſtro brachio deferre et arundinē ꝓ ſceptro voluiſti in dextera deriſorie tibi dari: da mihi funem peccatoꝝ meorum quib⁹ circũplexus ſum in ſiniſtra deteſtatiōis et contritionis deferre. vt arundinem ſiue palmam victorie in dextera a te merear ſuſcipe et geſtare. Qui viuis et regnas ꝛc̄.

Dum ſtolam induit.

¶ Jeſu bone qui hora diei ſexta crucē ꝓpriis humeris ignominioſe ad montem caluarie depreſſus et inclinat⁹ et cruentatus voluiſti baiulare: da mihi ſic intrepide crucē penitentie quotidie baiulare. vt ad te montem eterne beatitudinis merear ꝑuenire. Qui viuis et regnas ꝛc̄.

Dum caſulam induit.

¶ Jeſu bone qui veſte purpurea lacerata et deriſoria indui a iudeis ſic miſerabiliter coronat⁹: et tanq̄ꝫ abhominabilis leproſus voluiſti preſentari. intime te deprecor. vt illam miſerabilem vultus tui formam cordi meo perſpicaciter imprimas et ardenter infigas qualem viſus es illa hora habuiſſe. Qui viuis et regnas ꝛc̄.

De corona quam preſbiter in capite defert.

¶ Jeſu bone rex celeſtis qui caput tuũ ſanctũ. pluſq̄ꝫ mille puncturis corona de ſpinis voluiſti vulnerari fac me ſpinis contritionis in cōſcientia ſic digne conpungi. vt a te merear in celeſtibus coronari. Qui viuis ꝛc̄.

Jn preparatione calicis.

¶ Cũ impoſuerit aque tres aut duas guttas in vinũ dicet.

De latere dn̄i noſtri ieſu xp̄i. exiuit ſanguis et aqua quem ꝓcioſiſſimũ liquorē illi⁹ deifici lateris influi peto in cor meũ in hoc ſtupendo ſacrificio vt digne merear ꝯficere ꝛ veraciter ꝑficere. Dictur⁹ ꝯfiteor pri⁹ añ altare pax flexis genib⁹ legat deuote ꝛ attente (Veni ſcē ꝛc̄.) vt velit in eo accēdere ignē

amoris quo poſſit peccata ſua in confeſſione fienda conbu-
rere. Vnde Aaron acceſſurus ad ſancta ſanctorum prius vitulũ
pro peccato obtulit. Levitici. ix. Et in ſanguine eius digi-
tum tinxit. Sic ſacerdos euãgelicus legit confiteor ante miſſam
et offert vitulum id eſt ſpiritum contribulatum. cor contri-
tum dolore peccatorum quod deus nunquam deſpicit Et in ſan-
guine xpi tinget digitũ. id eſt affectum interiore dolore ꝯtri-
tionis et cõpaſſionis ſanguinis xpi fuſi pro peccatis noſtris.
quia eius ſanguine mundantur conſcientie noſtre.

¶ Poſt hoc accedet devotus ad altare tanquam holocauſtũ igne
divini amoris accẽſum. Et oſculatur altare id eſt xpm cru-
cifixum per altare ſignatum. ipſe enim eſt altare ad quod ſacer-
dos celebraturus intrabit. et tũc dicet. Oſculetur me oſculo
oris ſui. id eſt dulci eius amoris inſpiratione. Et dũ imaginẽ
crucifixi oſculatur. cogitet quod oſculatur vulnus lateris ieſu
et imprimit os ſuũ in vulnus lateris eius. Et ipſe dicet tibi
Vulneraſti cor meũ ſoror mea etc. Iſtis ſic peractis ſequitur
officiũ miſſe. vnde tota vita xpi in hoc ſeculo quaſi vna ſo-
lemniſſima miſſa fuit. quia omnia que xps fecit aut paſſus
eſt. nobis meritoria fuerunt. Et ergo tota miſſa eſt repreſen-
tativa totius vite xpi. Vita precedens paſſionem eius: re-
preſentatur vſque ad canonem ſcilicet (Te igitur) et ibidem con-
ſequenter repreſentatur paſſio eius vſque quo dicitur (Pax
domini etc.) ibi repreſentatur eius reſurrectio. et ſic conſe-
quenter memoria incarnationis eius.

¶ In introitu miſſe. et in principio. Ante in-
troitum miſſe cogita. ac diligenter mente pertracta et ora.

Pater in divinis iuſticia ſua exigẽte ꝯtra me mortis
tulit ſentẽtiã Geneſis. ij. Quacunque die comederis
de fructu ligni ſciẽtie boni et mali: morte morieris.
Audivit hoc vnigenitus patris et exijt de ſinu patris naturã
noſtre mortalitatis induẽs. aſperſus cinere caput veſte nudus
pedes flens et eiulãs quod dãnatus eſſem. ego ſervulus eius Sed pa-
ter ex miſericordia motus ex ineffabili charitate tradidit pro me fi-

lium ſuū vnigenitū dicens mihi. Accipie filiū meum et da
eum ꝓ te. Filiꝰ vo qui ꝑpetua charitate me dilexit mihi di-
xit. Accipe me et redime te et da me ꝓ te. Etiam pater mīa
morꝰ ꝓpter nimiū deſideriū. et clamorem patrū et ꝓphetaꝝ
in limbo et p̄cipue beate Marie v̄ginis affectū. Nam in ad
uentu angeli eū ſalutātis inclinatis genibꝰ et eleuatis puris
manibꝰ erectis in celū oculis: ad patrē mīaꝝ totā in deū ele-
uatam ꝑ incarnatiōe filij ſui deuotiſſimas preces cū lachry-
mis fudiſſe credimꝰ, vt dicit Albertꝰ magnꝰ Mittit̄ igit̄ al-
tiſſimꝰ filiꝰ ab arce patris ad v̄ginem ad maximā et extremā
humiliationē. quia deꝰ quo nihil eſt ſublimiꝰ ꝯiūgitur limo
noſtre mortalitatis. quo nihil eſt viliꝰ Intrauit in vteꝝ vir-
ginis Marie. in quo homo factꝰ inſtar pomelli: nouem re-
quieuit menſibꝰ ꝯſtrictꝰ et ꝯuolutꝰ Etiam vt alter ſampſon Iudic. 16.
in ſponſe ſue gremio ex nimio amore infatuatꝰ fortudine ſua
priuatꝰ eſt et hoc notat introitus miſſe. id eſt hoſtie ſiue filij
dei miſſio in vterum virginis.

Sequitur verſus ſiue potius pſalmus.

¶ Verſus quia puer vertit ſe ab vtero matris. et venit in
mundū. et cogita ꝙ xp̄m videas naſcētem ex vtero virginis
in nocte. quia puero nato in diuerſorio de v̄gine Maria in
ſtabulo fetido iacēti. et membra ſua ex frigore ꝯtrahenti. iu-
xta illud pſal. Et factꝰ ſum ſicut vter in pruina: angeli pſalle-
bant. Et maria ip̄m adorabat et lacte ſuo ipſum nutriebat.
Et nos merito patri et filio et ſp̄ūiſancto gloriam inferimꝰ
dicētes cōiter (Gloria patri) Eo ꝙ incarnationē filij ope-
rati ſunt pater et ſpirituſſanctꝰ. Ideo ſtatibimꝰ nos tremuli
eiſdem inclinantes (Sicut erat in principio ꝛc̄.) Hic nota
pias lachrymas quas xp̄s infans mox natꝰ ꝓ peccatis noſtris
emiſit. deplorās miſeriā humane ꝯditionis. et ſic nulla vi-
detur ei competere gloria que eſt clara cum laude leticia. et
tamen eſt ſibi gloria. ſicut erat in principio. ita nūc et ſemꝑ
et in ſecula ſeculoꝝ. quia fuit cōprehenſor et viator. Etiam
pias lachrymas ꝓ nobis emiſit. vt nos in ſuū accēderet amo

rem Quem mater pānis inuoluens vilib⁹. et ſtricta ligans faſcia vberib⁹ lactens virgineis: in pſepio reclinauit. Cogita q̄ iheſum in preſepio videas iacentem et vagientem.

Repetitio introitus.

¶ Notat circūciſionē que facta eſt die octaua. eo q̄ octaua dies eſt repetio prime diei Hic mēte pſidera puulū iheſuz imo eternū dei verbū pre dolore vulneris circūciſionis miſerrime vagientem. O quanta cōpaſſione viſcerꝫ et effuſione lachrymarꝫ virgo mater nitebat̄ blādiri puulo. et ipm plorantem conſolari. et pfouere vberib⁹ et ſanctis brachijs piiſſime ſtringere et in ei⁹ dolore tranſfigi. imo quelibet guttula ſanguinis iheſu fuſi ac lachrymarū fuit vulnus in corde matris Marie v̄ginis Et potuit dicere vt vxor moyſi circūciſa puero ſuo Sponſus ſanguinū tu mihi es.

Kyrieleiſon ter.

¶ Hic petitur aduentus xp̄i ſpūalis in mentem. Et ſonat Kyrieleiſon. id eſt dn̄e miſerere. quia pueri cito remittunt offenſas. et cito dant etiam precioſiſſima. Et quia domin⁹ ſm̄ dyoniſium eſt nomen ſuppoſitionis. que pſiſtit in trib⁹ Vno modo eſt nomen honoris et dignitatis Secūdo modo eſt nomen ditiſſime poſſeſſionis. Tercio eſt nomen fortitudinis et virtutis Nos autem per peccatum triplicem incidimus miſeriā ſcꝫ ſubiectionem ſeruitutis peccati. quia qui facit peccatū. ſeruus eſt peccati. Et ſic clamam⁹ (noſtri miſerere) Secundo incidim⁹ pauptatem boni gratuiti. Trenorū. iij. Ego vir videns pauptatem meam. Sup quo clamamus noſtri miſerere. Tercio incidimus conculcationem a demonibus viliſſimis. Trenorꝫ vltimo. Serui dominati ſunt noſtri. pſal. Conculcauerunt me inimici mei tota die Et ſic clamamus noſtri miſerere.

Criſteleiſon ter.

¶ Criſt⁹ id eſt vnct⁹. oleū id eſt ſanguis xp̄i eſt nutritiu⁹. q̄ dulciſſimi guſt⁹ eſt. Vnctio olei tria facit. q̄ vngit lucet. et paſcit. ſm̄ Hieronymum et Bernardum Vngit an̄gra-

cia ſacrāmētali. Eſa. xli. Spūs dn̄i ſuꝑ me eo ꝙ vnxerit me
Et hoc ꝓpter defectum vulneris peccati in cōcupiſcibili et
iraſcibili quē ex peccato incidimꝰ. Secūdo oleū lucet v̓tute
intellectuali. et hoc ꝯtra vulnꝰ ignorātie in intellectu. Ter
cio v̓o paſcit gratia v̓tutis moralis. et hoc ꝯtra vulnꝰ inſipi
ditatis boni celeſtis Hec igit̄ tria vulnera in nobis ſentiētes.
clamamꝰ ad pueꝝ Iheſum. (Kyrieleiſon ter). Kyrie
leiſon ſc̄m ambroſium id eſt dn̄s. eſt nomē ptātis. Poteſtas
aūt vt dicit Dyoniſius in celeſti ierarchia. habet tria facere
Eſt primo vltrix iniquitatis per iuſticie vindicationē. et ſic
ſentientes nos reos petimꝰ noſtri miſereri: vt nō ſc̄m inqui:
tates noſtras retribuat nobis. Secūdo poteſtas eſt cōpreſſi
ua male volūtatis ꝑ ſeueritatē. et ſic clamamꝰ noſtrā volun
tatē rebellē. comprimi ad bonū ſine ira ⁊ furore et noſtri mi:
ſerere. Tercio ptās eſt defenſiua v̓tutis et bonitatis ꝑ legis
eq̄tatem. et ſic ſentiētes ꝙ ea q̄ in nobis ſunt lege ꝯſentienda
nō ſunt libera clamamꝰ. kyrieleiſon. id eſt miſerere nobis pu

Gloria in excelſis deo. (er iheſu.

¶ Sacerdos hoc ſolus dicēs tipū gerit angeli qui in natali
dn̄i paſtoribꝰ dixit. Annuncio vobis gaudiū magnū qđ erat
omni populo. Luce. ij. Sacerdos dicit̄ angelꝰ exercituum
dn̄i Malach. ij. Chorꝰ reſpōdens et ꝓſequēs gerit ꝑſonam
multitudinis. q: dicit̄ ibidē. facta eſt cū angelo multitudo
celeſtis exercitꝰ laudantiū et dicentiū. Gloria in excelſis deo
¶ Et in terra pax hoibꝰ ⁊c.) Et venerūt paſtores ⁊ inuene
rūt mariā et ioſeph et infantē poſitū in p̄ſepio et reuerſi ſunt
paſtores glorificātes ⁊ laudātes deū Qđ nos etiā facimꝰ vna
cū maria matre iheſu dicētes eidē puero eo ꝙ incarnatꝰ ſit
Laudamꝰ te) deū. q: in ſe infinite bonꝰ eſt et leua manꝰ. q:
ſit aliquo ſigno exteriori corā multis (Benedicimꝰ te) Be
nedicit creatura creatori qn̄ eū corde et voce et ope laudat. et
omne bonū qđ habet ei aſcribit (Adoramꝰ te) Inclina. q:
adoratio includit reuereri ꝑ deuotionē q̄ eſt piꝰ ⁊ hūilis affe
ctus mētis. hūilis quaſi humis id eſt terre inclinatꝰ Reuerē

tia eſt honoꝛ qui cū pauoꝛe exhibet̃ (Glorificamꝰ te) Leua.
Glorificare ſuꝑaddit frequentiā laudis. q꞉ gloria eſt frequēs
fama cū laude leticia. gloria eſt clara cū laude noticia. et eſt
in ſctīs in patria. creatura rōnalis creata eſt ad gloriam dei
Aplus Oīa ad gloriā dei facite id eſt deū glorificate in oībus.
Item ad laudandū deū. q꞉ ipſa laus dei eſt noſtra beatitu=
do ad ſeruiendū deo ad ꝯtemplandū deū (Gratias agimꝰ ti=
bi ꝓpter magnā gloriam tuā) Inclina Gratias agimus
ꝓpter cōicationem beneficiorū nobis cōicatoꝝ. et precipue
quia incarnatꝰ eſt (Dn̄e deꝰ rex celeſtis deꝰ pater omnipo
tens. Dn̄e fili vnigenite iheſu xp̄e Spūs et alme orphanorū
paraclite. Dn̄e deꝰ agnꝰ dei filiꝰ patris. Primogenitꝰ marie
virginis matris Qui tollis peccata mundi miſerere nobis)
Tunde pectꝰ (Qui tollis peccata mundi ſuſcipe deprecatio
nem noſtrā. Ad marie gloriā. Qui ſedes ad dexterā patris
miſerere nobis) Tunde pectꝰ (Qm̄ tu ſolꝰ ſanctꝰ Mariam
ſanctificās. Tu ſolꝰ dn̄s. Mariā gubernās. Tu ſolꝰ altiſſi=
mus Mariā coronans iheſu xp̄e) Inclina (Cū ſancto ſpiri
tu in gloria dei patris amen) Deinde ſacerdos cōmunis
mediatoꝛ inter deū et populū vertit ſe ad populū: dicēs ſono
ra voce (Dn̄s vobiſcū) Annunciando populo ꝙ dn̄s ſit cū
eis ꝑ incarnationē qui eis ꝓmiſſꝰ eſt olim in ꝓphetis. ſicut
ſtella annūciauit tribus magis natiuitatē xp̄i. Et etiā quia
ꝑ mentis collectionē ad deū dn̄s cepit eſſe cū fidelibus Et re
ſalutat̃ a choꝛo. (Et cū ſpū tuo) Quia ſacerdos ſtans ad al
tare totꝰ debet eſſe in ſpiritu. et nihil ſentire de coꝛꝑe ⁊ hoc fi=
guratur Gen̄. xxij. vbi abraam ꝑrexit immolare filiū. dixit
ad ſeruos ſuos. Expectate me hic cū aſino. ego et puer illuc
vſqꝫ ꝓperātes ⁊c̃. Serui ſunt ſollicitudines ⁊ cure de neceſſa
rijs huiꝰ vite. Aſinꝰ aūt aīal pigrum: eſt coꝛpus. Puer vero
eſt ſpūs purꝰ. Patriarcha aūt eſt loco offerentis Et ergo ſa=
cerdos oblaturꝰ filiū dei debet cū ſolo ſpiritu accedere ad al=
tare. (Oremus) Inclinando dicimus. Et ſignificat ꝙ
tres magi ꝓcidentes adorauerunt puerꝝ Ieſum in diuerſorio

in gremio matris (Collecta) Collecta dicit̄. quia petita populi colligit que ſacerdos ꝑſcī⁹ ſecretoꝝ colligit ⁊ offert deo. Thobie. xij. Qn̄ orabas cū lachrymis ego orōnem tuam obtuli domino. hec ait angel⁹ Sed ſacerdos angel⁹ exercituum dn̄i dicitur. Etiā dicitur collecta corpis miſtici qḋ ſic in vnū cōmiſcetur. ſicut corp⁹ xp̄i ex multis granis. et ſanguis xp̄i ex multis vuis. nulla aūt ſunt opa maiora dn̄i q̄ incorpari xp̄o. Et vt in pluribus ſub numero ternario collecte dicunt̄. quia tres magi tria munera obtulerunt ſcȝ aurū thus et mirram. Et nos debem⁹ illi offerre cū memoria prime collecte aurum dilectionis et amoris ferventis deſiderij ad deum. non em̄ eſt vox Jeſu audibilior q̄ fervens deſiderium ſui. cuius amor ad nos eſt ſupereminens et infinitus. Secunda collecta offertur inſtar thuris redolentis id eſt devote orationis ex ignito fumo cordis ad deum aſcendentis. pſal. xiiij. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in cōſpectu tuo. Tercia collecta dicitur ad inſtar mirre. in memoriam amariſſime paſſionis eius. quia aīa ei⁹ ab inſtanti cōceptionis ſue fuit repleta. Canti. ij. Faſciculus mirre dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera cōmorabitur. Concludit̄ aūt ꝑ dn̄m noſtꝝ ieſum xp̄m. qꝛ Joā. xv. dicit̄ Quicquid pecieritis patrē in noīe meo hoc faciet. Jn merito em̄ ei⁹ exaudimur et non in merito noſtro. et tunc ſis attēt⁹ ꝙ devote et cū reverētia nominis hoc dulce nomē Jeſus. et devotionē ab eo acceptur⁹ ſingularem recolens ꝙ ſis dign⁹ ꝓferre hoc dulce nomen ieſ⁹

Epiſtola

¶ Spōſus miſit ſpōſe litteras ꝑ ꝓphetas et ergo interdum leguntur ꝓphetie. Jam v̇o tp̄e gratie pſonaliter venit xp̄s ſponſus p̄ſentare ſe in templo ſponſe ſue. Jn teſtimoniū v̇o ꝙ iam venit nobis legunt̄ ep̄le ⁊ littere teſtimoniales ap̄loꝝ vt ſunt act⁹ apoſtoloꝝ ep̄le canonice. p̄cipue ep̄le Pauli. qui annūciavit vbiq̄ȝ xp̄m veniſſe dicentē. Ecce ego q̄ loquebar olim in ꝓphetis: aſſum in humanitate Deſiderat⁹ igit̄ ieſ⁹ a patriarchis et ꝓphetis venit ad templū ſanctum ſuū et ob=

latꝰ eſt in arca noſtre redemptionis. Vñ ieſꝰ iuuenis ſpõſus voluit ſponſe ſue eccl'e pñtari: an placeret ei ſpõſalia cũ eo cõtrahere q̄ eccleſia ꝑ os ſymeõis approbauit. et tanq̃ ſpõſum ꝓmiſſuꝫ libẽs ſuſcepit. Et ergo canit (Suſcepimꝰ deꝰ mĩaꝫ tuã in medio tẽpli tui) Et ieſꝰ obtulit ſe ſpõſe ſue ad amplexandũ Et ſymeon in ꝑſona eccl'e accepit eum in vlnas ſuas: tanq̃ ſpõſum libẽs ꝓmiſſum Adoꝛna ergo thalamũ tuũ ſion et ſuſcipe ieſum ſponſum tuũ In huiꝰ ſignũ ſacerdos legens epl'am extẽdit bꝛachia ſua ſuꝑ libꝝ in ꝑſona eccl'e. ac ſi velit amplectere ieſuꝫ et vt alter ſymeon accipiet eũ in vlnas ſuas bꝛachijs amoꝛis. Et ergo finita miſſa ⁊ ꝑguſtata paꝝ de dulcedine eiꝰ cupit moꝛi legẽs. Nũc dimittis ſeruũ tuũ dñe ꝛc. Pro mõ vo legẽdi epl'am. nota ſm Albertũ de miſterio miſſe Qđ ſubdyaconꝰ in legẽdo epiſtolã in ſolẽnitate aſcendet in locũ altum: ßcans ꝙ omnis doctoꝛ in alto debet ſtare virtutis Neemie. viij. Stetit aũt Eſdras ſcriba ſuꝑ gradũ ligneũ quẽ fecerat ad legendũ Vertit aũt ſe in legendo ad oꝛientem. ßcans ꝙ adhuc amplioꝛe indiget lumine zacharie. xiiij. Stabant pedes eius ſuꝑ montem oliuarum ad oꝛientem.

¶ Legendi modus. Primo ꝙ legat diſtincte et aperte Neemie. viij. Legerũt in libꝛo dei diſtincte et apte ad intelligẽdũ Secundo legat deuote. Jere. ij. Factꝰ eſt ſermo dei in coꝛde meo quaſi ignis eſtuãs. Tercio ꝙ legat clara voce Jſaie. xv. Et leuabunt vocem ſimul laudabuntq; oculo ad oculũ ꝛc.

Graduale.

¶ Graduale ſignificat ꝙ maria timoꝛe Herodis graditur ſiue egreſſa eſt in Egyptum cum puero Jeſu. et ibi degens vſq; ad moꝛtem herodis. O dulcis puer ieſu. cum adhuc inter dulcia matris vbera ſugens depẽdebas: tutꝰ non fuiſti a perſecutoꝝ gladijs. Apparuit em̄ angelꝰ dñi ioſeph dicens. Surge et accipe puerũ et matrem eius et fuge in egyptũ.

Verſus ¶ Verſus ſignificat reuerſionem ieſu de egypto in iſrael. Math. ij. Defuncto herode angelꝰ dñi apparuit in ſomnis ioſeph dicẽs Surge ⁊ accipe pueꝝ ꝛc. et va

de in terrā iſrl' Et anno .xij. erat dolēter a parētibꝰ queſitꝰ
per triduū et in templo inter doctores inuentꝰ, et erat ſubdi
tus deus parentibꝰ et habitauit in nazareth.

Alleluya.

¶ Jeſus exuens ſe veſtes ſuas nudus baptizat' a Joanne in
aquis iordanicis preparans ſponſe ſue aquas et ſctificans eas
attactu ſue ſcīſſime carnis in q̄bꝰ lauanda eſt a maculis pecca
toꝝ. et deſponſat ſibi eccl'am. Nā fide in baptiſmo deſpon=
ſant' aīe infantiū dn̄o. Jdeo canit eccl'a. Hodie celeſti ſpōſo
iūcta eſt eccl'a qn̄ in iordane lauit eiꝰ crimina. Et cogita cū do
lore ꝙ ſepiꝰ violaſti fidem quā dn̄o ꝓmiſiſti dicēdo. Abrenū
cio dyabolo et pompis eiꝰ. et adulteratꝰ es cū dyabolo qn̄ cō
ſenſiſti. Et in ſignū ineffabilis letitie nuptiaꝝ canit'. Alle=
luya) id eſt laus ineffabilis ſignans affectū inexplicabilē et
nulli mortaliū plene cognitū. Et dicit' a deuotis inebriatis
Et eſt all'a canticū epitalamicū ab angelis in nuptijs xp̄i cū
eccl'a ſpōſa eiꝰ modlatū. Verſus in all'a Quia patris
vox qua olim dixit. Penitet me feciſſe hoīez. vſa eſt et audi=
ta eſt ſic dicētis. Hic eſt filiꝰ meꝰ dilectꝰ in quo mihi cōplacui
Repetit' all'a. qꝛ celi apti ſunt ei. et vidit ſpm̄ dei deſcēdentē
ſicut columbā ⁊ manentē in ipō. Et dixerūt iteꝝ angeli all'a.
¶ Sed tꝑibꝰ luctui deputatis loco all'a adiungit' Tractus
Quia tm̄ eſt pōdꝰ iniquitatis noſtre: et circūſtās nos pctm̄
ꝙ etiā cū violentia trahimur ad bonū. et ideo tractꝰ hꝫ mul
tas graues notas. Xp̄s ergo ꝓ pctis noſtris abluēdis intra=
uit in deſertū et ibi fecit grauē penitētiam. qꝛ ieiunauit qua=
draginta diebꝰ et noctibꝰ ⁊ habuit terrā ꝓ lecto. celū ꝓ tecto
et fecit duriſſimā pniam Jeiunauit: orauit: vigilauit: iace
bat ſuꝑ nudā terrā et dormiuit ſuꝑ eā hūiliter. cū beſtijs cō=
uerſatꝰ. diſcooꝑto capite et nudꝰ pedes incedebat Jgit' ipm̄
ſepe mente tenꝰ in hac ſolitudine viſita: et quō ter a dyabolo
(temptat' cogita.

Euangelium.

Vangeliū a dyacono legendum: ſſcat predicatio
nem xp̄i et in diebꝰ non feſtiuis vnus cereꝰ preferāt'

quia ante predicationem xp̄i ſolus Joānes baptiſta fuit pre co verbi. paranimph9 ſponſi lucerna xp̄i. Dieb9 vero cele= brib9 duo cerei feruntur ante euangeliū. quia bini ac bini miſſi ſunt apl̄i in nouo teſtamēto. Et ſ̄cat q̄ p̄dicatur9 euā geliū habebit lumen noticie noui et veteris teſtamēti. Crux etiā portat̄ an̄ euāgeliū cū thuriferario precedēte vt ſignifi cetur v̄tus doctrine eſſe in cruce prima. Corin. i. Nos pre dicam9 xp̄m crucifixū: iudeis q̄dem ſcandalum. gentib9 aūt ſtulticiā. Etiā ille qui p̄dicat euangeliū debet ſequi xp̄m cru cifixū. Thuribulū aūt fumans precedens ſ̄cat q̄ odor bone opinionis et nō fetor infamie debet p̄cedere euāgeliū. i. Co rin. ij. xp̄i bon9 odor ſum9 Poſtea ſequit̄ dyacon9 habēs libꝝ euāgelij ſup leuā. et dextera amplectēs eundē ſignans q̄ p̄di catio nō eſt neceſſaria niſi dū ſum9 in leua preſentis vite tpa lis et obſcure. qn̄ aūt tranſim9 ad dexterā id eſt ad eternam vitam: tunc erim9 in amplexu ⁊ in vultu dei oīa ꝯgnoſcētis que btītudinem ꝑficiūt. Canti. ij. Leua ei9 ſub capite meo et dextera illi9 amplexabit̄ me. Legens aūt euangeliū vertit ſe ad aquilonē que eſt plaga frigida et tenebroſa. ſ̄cans mali ciam dyaboli tenebroſam et frigidā. Cōtra illam ergo predi cator diſponit̄ vt tenebras fugat et frig9 arceat charitate xp̄i q. d. Surge aquilo et veni auſter. Et faciet tres cruces. pri mo in libro. ſc̄do in fronte: tercio in pectore. vt notat archi. de cō. in c. apl̄ica. In libro crucifixū p̄dico In fronte cru= cifixū non erubeſco In pectore crucifixū credo Et oēs ſta mus dum legit̄ euāgelium. Eſdre. vi. Cū abſoluiſſet id eſt legiſſet et apuiſſet legē: oēs recti ſteterūt. Et hoc in reueren ciam illoꝝ ſanctoꝝ v̄boꝝ. Sunt eñ hec v̄ba reliquie ſcē. Ma thei. vij. Nolite ſanctū dare canib9 id eſt v̄ba dei Per ea eñ ſepe miracula fiunt. q2 ceci ſpūaliter vidēt leproſi in aīa mū dant̄. et mortui pctīs ſuſcitant̄. Verba euāgelij etiā vere flu xerunt de ore et corde xp̄i. et ſic ſunt ſancta ꝑ ꝯtactum ſan= ctiſſime carnis ei9 Vt capita nudam9 in ſignū q̄ nobis nuda dicatur veritas. Et dicto euāgelio: oſculat̄ liber apert9 a ſa

cerdote a ceteris aūt liber clauſ⁹ oſculař. Luce. viij. Vobis aūt datū eſt noſſe miſteriū. ceteris aūt in pabolis Et lector euāgelij oſculans ipm: debet cogitare quaſi oſculeř dulciſſimum pect⁹ ieſu ex quo melliflua verba illa euāgelica pfluxerunt. Et aſtantes omnes muniūt ſe ſigno crucis: ne volucres celi. id eſt dyaboli auferāt ſemen vbi dei euāgelij lecti.

Credo.

¶ Credo ſcʒat predicationē aploꝝ. Nā dn̄s miſit illos binos et binos ad predicandū fidem catholicā p totū mundū. et ergo ſacerdos tanq̄ xp̄s incipit. et chor⁹ proſequitur.

Credo in vnū deū. Patrem omnipotentē factorem celi et terre. viſibiliū oīm ⁊ inuiſibiliū Et in vnum dn̄m ieſum xp̄m filiū dei vnigenitū. et ex patre natū ante oīa ſecula. Deū de deo lumen de lumine. deū verū de deo vero. Genitū non factū conſubſtantialē patri. p quem omnia facta ſunt. Qui ppter nos homines et ppter noſtrā ſalutem deſcendit de celis. Et incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex maria virgine. Et homo fact⁹ eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub poncio pylato. paſſus et ſepultus eſt Et reſurrexit tertia die ſcʒm ſcripturas Et aſcendit in celum ſedet ad dexteram dei patris. Et iterum venturus eſt cum gloria iudicare viuos et mortuos. Cui⁹ regni non erit finis. Et in ſpm̄ſanctū dn̄m et viuificātem. Qui ex patre filioq̄ pcedit Qui cū patre et filio ſimul adoratur et cōglorificatur. Qui locutus eſt p prophetas. Et vnam ſanctam catholicam et apoſtolicam eccleſiam Confiteor vnū baptiſma in remiſſionem peccatorum Et expecto reſurrectionem mortuoꝝ Et vitam venturi ſeculi Amen.

Hic vertit ſe preſbiter ad populū dicens.

(Domin⁹ vobiſcum) ¶ Et ſcʒat q̄ ieſus in die palmarum vertebat faciem ſuā vt iret in hieruſalem ſuſtinere mortem p nobis Et quia ſuſcitauit lazarum. turbe occurrerūt ei cum ramis palmarū clamantes Oſanna ⁊c. Et inſidens aſello: vidēs ciuitatem fleuit ſup illam. intantū ingemuit

facies eius a multitudine ſingultuū pectoris eiꝰ, ꝓ quibꝰ ad
plenū v̄ba non potuit formare. et ideo imꝑfecte dixit. quia ſi
cognouiſſes et tu. Cōſidera igit̄ oculis mētis ieſum flentem
et ne auertas faciem tuam a ſingultu dn̄i tui ſed reſpice in fa
ciem xp̄i tui. Et ſic deuotione afficieris ſi attente eius ꝑſpe=
xeris lachrymas pro te effuſas.

¶ Offertoriū eſt canticū laudis. Et ſignificat ꝙ cū laude
et canticis et floribꝰ et palmis eum flentem receperūt ac mu=
nia laudis ei obtulerunt in die palmarum.

¶ Locio ſecunda extremitatū digitoꝝ vt ampliꝰ mūdatus
offerat ſacrificiū mūdiſſimū dicēs (Ampliꝰ laua me ⁊c̄.) Et
pōt hic notari locio pedū. qn̄ ieſus in cena precinctꝰ lintheo
inſtar ſerui oīm lauit diſcipuloꝝ pedes lutoſos. et corā ꝓdi=
tore ſuo iuda genua flexit ꝓꝑibens an̄ maledictos pedes ve=
loces ad effundēdū ſanguinē ſuū: quos ſanctiſſimis manibꝰ
ſuis attractare lauare extergere et oſculari ore ſuo ſanctiſſi=
mo voluit. Hec cogitabis lauādo extremitates digitoꝝ docē
do. Ampliꝰ laua me ſanguīe tuo ſicut puer in baptiſmo am=
plius ꝙ̄ꝫ petere valeā Et poſt oſculat̄ altare in ſignū ꝙ xp̄s
oſculatꝰ eſt pedes diſcipuloꝝ poſt eoꝝ locionē. Hac igit̄ locio
ne purgatꝰ ꝓcedas ad mediū altaris cogitans ꝙ xp̄s in cena
dixit Joan. xij. Nunc aīa mea turbata eſt. et quid dicā: pa
ter ſanctifica me ex hac hora. clarifica nomē tuū cui te ꝯforma
bis) Idem affectās dicēs (In noīe patris et filij et ſpūſſan
cti amen) faciēdo crucē ſuꝑ oblata Quid retribuā dn̄o pro
oībꝰ ⁊c̄. Calicē ſalutaris accipiā et nomen ⁊c̄. Laudans in=
uoca. do. ⁊c̄. Cogita quāto deſiderio xp̄s deſiderauit man=
ducare hoc paſcha in vltīa cena cū diſcipulis ſuis anteꝙ̄ꝫ pa=
teretur. Eleuato igit̄ calice parū ſuſpiciēs deuote affectās
humili corde pronꝰ genibꝰ paꝝ flexis vt ille digniſſimꝰ dignet̄
aſpicere dicēs (In ſpū humilitatis) recede cito ab humili
tate tua. et offer in humilitate xp̄i in qua ille dignatꝰ eſt ve=
nire in hunc mundū. et fieri obprobrium hoim Cū ſubmiſ=
ſis (et in aīo ꝯtrito) reuolue in mente illū ꝯtritū animū et

offer pio patri quē vnigenit⁹ ei⁹ habuit. cū duris clauis ꝯfo
deret ⁊ in cruce extenderet̄ ſuſcipiamur dn̄e a te) et ſumunt̄
ex Daniele. iij. vbi hec verba pueri in camino ignis dixerūt
In ſignum ꝙ ſacerdos hec verba in camino ignis deuotīōis
et contriti cordis debet dicere (et ſic fiat ſacrificiū noſtrū)
Sacrificiū eñ offertur in recordationem paſſionis dn̄i qđ
pro peccatis noſtris oblatū eſt. Vnde recognoſcimus pecca
tum noſtrum in ſpiritu humilitatis et in animo ꝯtrito Sa
crificiū eñ deo ſpūs ꝯtribulat⁹: cor ꝯtritū et humiliatū deus
non deſpicies (vt a te ſuſcipiat̄ hodie) ſicut ſuſcepiſti ei⁹ fe
licem aīam cū ꝯmendaret eam tibi in morte (et placeat tibi
dn̄e de⁹) ſicut tibi placuit mors ei⁹ p̄cioſa Deponet cum
patena panē de calice et ponet ſup corpale. Tunc deuote ſe
inclinans iūctis an̄ pect⁹ manib⁹ dicit (Suſcipe ſancta tri
nitas hāc oblationē quā tibi offerim⁹ in memoriā paſſiōis.
reſurrectionis et aſcēſionis dn̄i noſtri ieſu xp̄i. et in honorem
ſanctiſſime dei genitricis Marie et oīm ſctōꝝ quoꝝ hodie me
moriā agim⁹ vt illis ꝓficiat ad honorē. nobis aūt ad ſalutē
et vt illi ꝓ nobis intercedere dignent̄ in celis. quoꝝ memori
am facim⁹ in terris) Hanc orōnem legit ſacerdos in ſimili-
tudinem xp̄i qui longam orōnem ante ſuam paſſionē in vlti
ma cena poſt locionem pedum diſcipulorum et poſt cōmu-
nicationem corpis ſui pro diſcipulis ſuis premiſit. dum ait.
Nō rogo vt tollas eos de mūdo. ſed vt ſerues eos a malo ⁊c̄.
Joh. xvij. Veni inuiſibilis ſanctificator omp̄s eterne de⁹:
et bene ✠ dic hoc ſcrificiū nomini tuo preparatū. ꝑ xp̄m dn̄m
noſtrū (Cogita ꝙ xp̄s ſubleuatis oculis in celū. ait pater ve
nit hora. clarifica filiū tuū vt fili⁹ tu⁹ clarificat te. Cū hec di
xiſſet ieſus: turbat⁹ eſt ſpū et dixit. Amen dico vobis q: vn⁹
veſtrū me traditur⁹ eſt hac nocte in man⁹ pctōꝝ. et dixit iu-
de Jeſus. qđ facis fac citius. et exiuit cōtinuo ſcʒ ſecrete ad
iudeos vt traderet eis ieſum. quem feria quarta eis vendi-
derat. Cōuertens ſe ſacerdos ad populū triſtis dicens ſub-
miſſa voce (Orate pro me fratres ⁊c̄.

Sequuntur ſecreta.

¶ Et ſ̄cat ſecretū cōſilium quod iudas habuit cum iudeis
vt eis ieſum traderet. et habuerunt tria ꝯſilia de eius morte
ſcꝫ dn̄ica in paſſiōe et in ſabbato ante palmaꝝ. et feria quar
cum iudas vendidit eis dn̄m. Et concluduntur ſecreta alta
voce ſcꝫ (ꝑ dn̄m noſtrū ⁊c.) quia cū iudas exiſſet dicit ieſus.
Nūc clarificatꝰ eſt filiꝰ hoīs et cōtinuo clarificauit eū pater.
Et ſacerdos exaltat vocē. et multo ſolemniꝰ cātat aut legit
ꝙ in tota miſſa vnꝗ̄ fecit. et dicit (ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ) Et
ꝓcedit ad p̄fationē. et ſignificat̄ ꝑ p̄fationem ille longꝰ dul
ciſſimꝰ ſermo quē in cena fecerat quē ꝯſcripſit Joānes euan
geſta. Jo. xiiij. et. xv. Et nota ꝙ in capite p̄fationis de
pingunt̄ iſte due littere v et d connexe cū cruce in medio et
ꝓ vere dignū. Vnde v inferiꝰ eſt clauſa et ſuꝑius apta habēs
initiū linea longiori ſignificās humanitatem xp̄i que in vir
gine principiū habuit ſed fine carebit. d deitatē ſignat circu
lariter clauſa que nec initiū nec finē habet. Tractꝰ in medio
vtrāꝗ copulās ſignū crucis efficit. vn̄ v̓ſus Humanū genꝰ
v deſignat d deitatē Stās crux in medio federat iſta duo.

Hic teneat manus deprenſas donec dicat.

¶ Per oīa ſecula ſeculoꝝ. Dn̄s vobiſcum. Surſum corda.
Gratias agamꝰ dn̄o deo noſtro. Vere dignū et iuſtū eſt equū
et ſalutare nos tibi ſemꝑ et vbiꝗ gracias agere dn̄e deꝰ ſancte
pater omp̄s eterne deꝰ ꝑ xp̄m dn̄m noſtrū. ꝑ quē maieſtatem
tuā laudāt angeli adorāt dn̄ationes tremūt ptātes. Coram
quibus alia tremūt ſcꝫ tremore reuerēciali ꝯgnoſcētes ſuā po
teſtatē nihil eſſe reſpectu diuine maieſtatis que in hoc ſacra
mento ꝯtinetur. Colūne celi ꝯtremiſcunt et pauent ad nutū
eiꝰ. et ergo timeat dn̄m oīs terra. ſacramentū eukariſtie eſt
omni veneratiōe tremendū in quo oſtenditur ea que in cru
ce xp̄s ꝑfecit. vbi terra tremuit. ⁊ ſol obſcuratꝰ eſt (Celi ce
loꝝꝗ virtutes ac beata ſeraphin ſocia exultatiōe ꝯcelebrāt.
Cū quibꝰ et noſtras voces vt admiti iubeas dep̄camur ſup
plici ꝯfeſſiōe dicētes. Sanctus ſanctꝰ ſanctꝰ)

¶ Hic hymnꝰ angeloꝝ habetur. Eſa. vi. Apo. iiij. Et eſt laus ſeu iubilꝰ pfectoꝝ qui in hoc ipo quodam mō admittū-tur ad concentū angeloꝝ. Et ergo cātatur qñ ſacerdos eſt in maiore mentis eleuatione ad deū. quaſi iam vltra hoīes an-gelis ſociatꝰ. et ergo ante dixit (et ideo cū angelis et archan gelis ꝛc̄.) Nota Sixtus martyr et papa octauꝰ a beato Pe tro ꝯſtituit. vt infra actionē ſacerdos incipiens populꝰ hym num decantaret vicȝ. Sanctꝰ ſctūs ſanctus ꝛc̄. (Sanctꝰ) ſcȝ antiqua caro (Sanctꝰ) ſcȝ noua aīa (Sanctꝰ) ſcȝ dei tas. hec em̄ tria ſunt mūdiſſima in Jeſu. Et his tribꝰ ſctis hoc ſacramentū ꝯficitur a ſpūſancto (Dñs deꝰ ſabaoth) ex ercitū ſcȝ angeloꝝ et hoīm. ꝑcat em̄ licenciā angeloꝝ et ſctōꝝ patꝝ in limbo detentoꝝ appropinquāte paſſiōe xpi (Pleni ſunt celi ꝛ terra gloria tua) Quia laudabilia ſunt et decora que fecit. ſcȝ celi ꝛ angeli in eo. et terra oīa que in ea ſunt glo rificāt eum. qꝛ oīs creatura exprimit et extollit ſuo modo di gnitatē ſui creatoris vt dꝛ in illo pſal. Laudate dñm de celis.

O ſanna in excelſis.

¶ Hic eſt canticꝰ humanꝰ quē cantabant pueri ramos pal marū in manibꝰ habentes. et eſt hymnꝰ hebreoꝝ. id eſt tran ſeuntiū. et ergo competit hominibꝰ pfectis. et iam in angeli cam vitam quodammodo transformatis.

Benedictꝰ ✠ qui venit in nomine dñi.

¶ Et fit ſignum crucis ad deſignandū ꝙ iſte qui venit cru ce triumphauit (Oſanna) id eſt obſecro ſaluifica populū tuū (in excelſis) id eſt in altiſſimis. qꝛ non ſolū inſtaura-uit ſalutem in terra. ſed etiam in celis ruinā angeloꝝ. Iſto igitur hymno ſcȝ ſanctꝰ dicto. exierūt Jeſus et diſcipuli eiꝰ et de domo refectorij in montem oliueti. et ibi trāſ torrentem cedron cepit pauere et tedere ac meſtꝰ eſſe ex forti imaginati one horrendiſſime paſſionis ſue inſtantis dicens. Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mortem. hic cogitemꝰ attentius qualis fuit ille timor xpi quem tū ſponte aſſumpſit et tamen cum deſide rio hoc paſcha amariſſime paſſionis manducare deſiderauit

et exultauit vt gigas ad currẽdam viã paſſionis. Quia factꝰ
eſt in agonia ꝓlixius orabat et factꝰ eſt ſudor eius tanꝙ̄ gut-
te ſanguinis decurrentis in terraꝫ ex calore nimiꝫ et exceſſiuẽ
amoris expellentis timorẽ. Sanguis eius qui eſt fidelis ami
cus nature ad ſubueniendũ nobis membris xp̄i infirmis ve-
neno ſerpentis intoxicatis pronus effluxit quaſi neſciens ex-
pectare quouſqꝫ vi expelleret. Eya o dulciſſime ieſu quanto
dilectionis ardore me dilexiſti pro quo ꝯtra naturã ex arden-
ti patiendi deſiderio calidum ſanguinem vſqꝫ ad terram pro
fluentem ſudaſti. et tunc tuũ corpus tanto viſum eſt timo-
re concuſſum. vt angelus de celo apparuit te cõfortans. An
guſtias quidem cordis tui ſudor ille indicabat ſanguineꝰ.
Animaduerte igitur o ſacerdos quanta puritate tremore et
reuerentia ad illud ſacramentum accedas ad quod chriſtus
acceſſurus quando pati voluit: ſanguineum ſudorem ſu-
dauit. In quo fuit mirabiliter et ineffabiliter ipſe ſacerdos
et ſacrificium.

Hic incipit Canon.

Canon id eſt regula. quia ßcat xp̄i paſſionem que
eſt tanꝙ̄ regula in iſto toto officio. Item omnia
verba canonis cum deuotione ⁊ ſilentio quaſi cũ
deo loquens recitando exprimat. Dicit Innocen
tius. ꝙ in canone aliud verba aliud ſigna et geſtus preten-
dunt. quia verba principaliter pertinẽt ad eukariſtiam con-
ſecrandam. Signa vero principaliter pertinent ad hiſtori-
am dñice paſſionis recolendam. et ſic per ſigna crucis ordi-
nem tormẽti dominice paſſionis recolimꝰ vt patebit in ꝑſe-
cutiõe Auguſtinus quarto de trinitate. Noſtrum ſacrificiũ
eſt ſacramentum oblationis Jeſu in cruce. Et ergo etiam
incipit a littera thau T ſic formata. que ſui forma ſignũ cru
cis oſtendit ſuper quam figuram moyſes in deſerto ſerpen-
tem eneum qui figura xp̄i fuit erexit. Vacatur enim ſecreta.
verba em̄ q̄ in canone dicuntur ſecretiſſimam habent virtu-
tem ſcilicet cõmutandi ea que ſunt diſtantia in infinitum.

tam enim ocultam habent vim verba canonis ꝙ etiam ange
li de eoꝝ virtute mirantur, et ideo ſummꝰ ſacerdos in lege ſo
lus tanq̄ in locum ſecretiſſimum intrauit in ſancta ſanctorū
et in feruore diei cum igne et thimate et ſanguine. et ſic ſacer
dos euangelicus celatur corticijs in lateribus altaris ne im
pediatur a ſecreto ſuo et vt ſic ſolus et maxime eleuatus in de
um feruore charitatis cum memoria ſanguis xp̄i fuſi in mon
tem oliueti. Et in ſignum ꝙ Jeſus procidens ad terram in
faicem ſuam in monte oliueti orās. Pater ſi poſſibile eſt ꝛc̄.
Ipſe ſacerdos pauens et tremens inclinat ſe hūiliter orans
dicens.

Te igitur clementiſſime pater per ieſum xp̄m filiū
tuū dn̄m noſtrū ſupplices rogamꝰ ac petimꝰ vti
accepta habeas et benedicas hec ✠ dona)

¶ Hec prima crux ſignificat ꝙ xp̄s fuit traditꝰ ad mortem.
Primo a patre ſuo ex nimio amore ad nos. Gregorius. O
mira circa nos tue pietatis dignatio o ineffabilis dilectio ca
ritatis vt ſeruum redimeres filium tradidiſti. hec ✠ mu-
nera) Hec crux ſecunda ſignificat ꝙ traditus fuit a ſeipſo.
quia proceſſit obuiam eis ad eum capiendum venientibus et
ait Quem queritis. Et reſponderunt Jeſum nazarenum.
Ecce ſuper te Sampſon philiſtym. ſed exterruit eos dicens
Ego ſum Iterum interrogauit eos. Quem queritis. Ego
ſum: ſi ergo me queritis ſinite hos abire. Bern. O bone Je-
ſu ſi me non plus dilexiſſes q̄m te. non dediſſes te pro me.
Maiorem charitatem nemo habet q̄ vt animam ſuam po-
nat quis pro amicis ſuis. Sed o Jeſu tu maiorem charita-
tem habuiſti: poſuiſti em̄ animā tuā ꝓ inimicis tuis (hec
ſan ✠ cta ſacrificia illibata) hec tertia crux ſignificat ꝙ eti
am fuit traditꝰ a diſcipulo ſuo iuda fraudulēter oſculo. O
bone Jeſu. os tuū in quo dolꝰ nō eſt inuētꝰ ori qđ abūdauit
malicia ꝛ neq̄cia dulciter ꝛ amicabiliter applicuiſti. O inno
cēs agne q̄d tibi et lupo illi: ſed hoc feciſti vt prauitatē cordis
illius emollires. O ieſu ꝓſtrauerūt igitur te crudeles et fu-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415112222-150765827-17/fragment/page=0025

rioſi iudei in terram et duriſſime pcuſſerunt collū tuum. et manus tuas inuicem dire funib⁹ ligabant. et tanꝗ furioſi et rabidi lupi in te agnum ſeuiebāt. tu vero tanꝗ agnus inno cens te turpiter ligari pmiſiſti. Quis igitur audiet ſine gemi tu qualiter in illa hora horridas iniecerūt man⁹. O bone et innocentes man⁹ tuas vinculo ꝯſtringentes: te agnū man ſuetiſſimum nihil obloquentem. Vnde inſtar latronis cō tumelioſe te cū fune contraxerunt. Tu vero non ceſſaſti ſup inimicos tuos fauū diſtillare dulcedinis tue. Nam malcho aurē a Petro amputatam reſtituiſti. et ignominioſe ac vio lenter ad domum Anne ductus es et ab eodem examinat⁹ et alapa dire percuſſus.

¶ In primis que tibi offerim⁹ ꝓ eccleſia tua ſancta catho lica quam pacificare. cuſtodire. adunare. et regere digneris toto orbe terraꝝ vna cū famulo tuo papa noſtro. N. et anti ſtite. N. et rege. N. et oīb⁹ orthodoxis atq catholice ꝛ apl'i ce fidei cultorib⁹. Memēto dn̄e famuloꝝ famularūq tuaꝝ.

¶ Hic age memoriā. ſcȝ tuiſpſi⁹ ꝯſanguineoꝝ parentū ſpūa lium et carnaliū bn̄factoꝝ inimicoꝝ et eoꝝ qui tibi ſe cōmen darunt ꝓ filijs ꝓfeſſionis. et ꝓ quib⁹ orare teneris. Olim ſo lus pōtifex intrauit in ſancta ſanctoꝝ orās ꝓ ſe et domo ſua et pro vniuerſo cetu filioꝝ iſrahel. Leuitici. xvi. Ante primā memoriam potes cogitare primum articulum paſſiōis xp̄i in domo cayphe. ꝙ ibidē duct⁹ ligatus a multis falſis teſtib⁹ accuſat⁹. et vt agnus innocens corā tondente ſe tanꝗ reus omniū peccatoꝝ noſtrorum que ſponte ſupra ſe ſumpſit ob mutuit. Et adiurat⁹ a caypha ſtridēte et fremente reſpon dit. Amodo videbitis filiū hoīs ꝛc̄. Tunc oēs circumſtātes in eum intuebant dicentes. Reus eſt mortis.

¶ Circa ſecundā memoriam ſcȝ gtōꝝ. Nota ꝙ alij expue runt in faciem et in os eius. adeo ꝙ non erat ei aſpectus pro pter abundantiam ſputorum. quam faciem angeli deſide ſiderant conſpicere. Et conuerſus ieſus reſpexit petrum pe nitentiam ei infundens qui eum ter negauit. Roges deum

vt te illo reſpectu aſpicere dignetur. et inſtar Petri deplāge
peccata qui dn̄m tuum ſepe negaſti. Ante memoriam dati=
uorum nota. ꝙ aliqui euellebant barbā et crines capitis ei⁹
Eſaie. v. Corp⁹ meū dedi ꝑcuciētib⁹ et genas meas vellen
tibus Ante memoriā accuſatiuoꝝ nota. ꝙ aliqui percuſſe
rūt eum cum palmis in facie. alij dederūt ei collaphos ſic ꝙ
ex talibus verberibus facies eius intumuit. Vnde fere tota
nocte ad colūnam ligatus obmutuit tanq̄ agn⁹ innocēs.
Ante memoriam vocatiuorū nota. ꝙ tam amabilis fulgor
egrediebatur de oculis ei⁹. ꝙ eum videntes in faciem: con=
ceptam maliciam in animo non potuerūt ad libitum conſu
mare ſ̄m Hieronymū Ideo velauerunt faciem eius percuci=
entes caput ei⁹ dicētes ꝓphetiſa nobis xp̄e quis te ꝑcuſſit.
¶ Et omnium circumſtantiū quorum fides tibi cognita eſt.
et nota deuotio ꝓ quibus tibi offerim⁹ vel qui tibi offerunt
hoc ſacrificiū laudis ꝓ ſe ſuiſq̄ omnib⁹ ꝓ redemptione ani=
marum ſuaꝝ ꝓ ſpe ſalutis et incolumitatis ſue tibiq̄ reddūt
vota ſua eterno deo viuo et vero.

Cōmunicantes.

¶ Hic orat ſacerdos ꝓ illis quoꝝ memoriā habuit ante Vn̄
notandū ꝙ ſacerdos legalis intrans ſanctū ſanctoꝝ: erat in=
dutus ſuꝑhumerali qđ in vtroq̄ humero habebat vnum ma
gnum et preciosum lapidem onichinū et in cingulo erāt ſcul
pta ſex noīa filioꝝ iſrael. que ſimul ſunt. xij. quia ipſe ſacer=
dos totum portabat on⁹ populi in humeris ſuis. Leui. xi.
Hoſtia ꝓ peccato data eſt vobis vt portetis iniquitatē mul=
titudinis et rogetis ꝓ ea in ↄſpectu dn̄i. Similiter erat in=
dutus alia veſte que dicitur rōnale. et in illa circa pect⁹ erāt
xij. lapides p̄cioſi et in quolibet illoꝝ erat ſculptū vnū nomē
xij. filiorum iſrael. quia ſacerdos ille habuit omnem popu=
lum in pectore iugis meditationis. Et ſic anxiat⁹ onere pec
catorum ſui et toti⁹ populi p̄cabatur deū vt ſaltem meritis
patriarcharum. xij. dignaretur populo propiciari. Deute
ro. ix. Sic etiam ſacerdos euāgelicus in ſancto ſanctorum

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-150765827-17/fragment/page=0027

eleuat hic humeros ſuos quib⁹ impoſitū eſt totum onus po-
puli. ꝑ quo ex nimia anxietate ſpiritus precatur dn̄m. vt ſal-
tem meritis patriarcharum ſcȝ duodecim apl'oꝝ quorū no-
mina hic recitat. Similiter habet in pectore iugis medita-
tionis opus populi ad orandū pro eo. et precipue pro illis
quorum ſtipendijs et elemoſinis ſuſtentatur et quorum me-
moriam ante habuit. Et hoc etiam meritis duodecim mar-
tirum quorum etiā nomina hic recitat. infra vero ſcilicet.
Supra que propitio) ponit totū onus populi ſupra caput
agni qui tollit peccata mundi. (Cōmunicantes
et memoriam venerātes. Jmprimis glorioſe ſemꝑ virginis
Marie genitricis dei et dn̄i noſtri Jeſu xp̄i. Sed et beatorū
apoſtolorum ac martirum tuorum Petri Pauli Andree Ja-
cobi Joānis Thome Jacobi Philippi Bartholomei Ma-
thei Symonis et Thadei. Lini Cleti Clemētis Sixti Cor-
nelij Cipriani Laurētij Criſogoni Joannis et Pauli Coſ-
me et Damiani. et omniū ſanctorum tuorum quorum me-
ritis precibuſqȝ concedas: vt in omnibus protectionis tue
muniamur auxilio. ꝑ eundē xp̄m dn̄m noſtꝝ Cogia ꝙ ma-
ne facto Jeſus dire vinctus ducitur de domo cayphe ꝑ pla-
teas. et mater ſua vidit eum a diſcipulis derelictum et con-
ſputum tanꝗ̄ leproſum et Jeſus reſpexit matrem. Cogi-
ta illum mutuū reſpectū quid tunc mater potuit dicere ad fi-
liū et cui⁹ cordis erat tuipſe cogita. qꝛ hoc nimis longū eſſet
dicere anime deuote. Sic em̄ preſentabatur pylato et ſtetit
coram eo demiſſo capite et pacientiſſimo corde. Et ſteterūt
contra eū tanꝗ̄ gygātes. et terribilib⁹ oculis eū intuebant̄.
Accuſantes eum de trib⁹ ſcȝ ꝙ ꝯuertit populum. et filiū dei
ſe fecit. Secūdo ꝙ tributū ceſari dari ꝓhibuit Tertio ꝙ regē
ſe dixit Sed eccleſia in perſona xp̄i querit in officio diei paſce-
ues ꝯtra hec tria cātans trib⁹ vicib⁹ Popule meus quid feci
tibi reſponde mihi ꝛc̄. Aut in quo moleſt⁹ fui tibi ꝛc̄. Et du-
citur a pylato ad herodē demiſſo vultu et verecundo. et nu-
dis pedib⁹ incedens cum magna feſtinatione et oīm clamo-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415112222-150765827-17/fragment/page=0028

re cōuicia audiens. Et mater eius cum indicibili dolore eū
ſequitur a longe Et corā herode tanꝙ agnus manſuetiſſimꝰ
non aperiens os ſuum ad multa ab eo interrogata inclina-
to capite ſtetit. Et herodes Jeſum illuſum et indutum al-
ba veſte et longa: tanꝙ ſtultū ad pylatū remiſit. et ꝓpter lon
gitudinē illiꝰ veſtis et ꝓpter impetū iudeoꝝ creditur ſepius
corruiſſe in via Qđ ſignat̄ ꝑ humilē capitis inclinationē et
baſſam totiꝰ corpis ſacerdotis depreſſionē dum loquēs legit̄
oratio. (Hāc igit̄ oblationē ſeruitutis noſtre ſed et cun-
cte familie tue q̄ſumꝰ dn̄e vt placatꝰ accipias. dieſqꝫ noſtros
in tua pace diſponas. atqꝫ ab eterna dānatione nos eripi: et
in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari. ꝑ xp̄m dn̄m noſtꝝ.
Confirma me dn̄e rex iſrael. et reſpice in hac hora ad opera
manuū tuaꝝ vt ſicut ꝓmiſiſti iheruſalem ciuitatē tuā erigas
Et hoc qđ cogito ꝑficiam ꝑ te. Cōfirma me dn̄e in hac hora
(Quam oblationem tu deus in omnibus queſumꝰ dn̄e be-
ne ✠ dictam) Hec crux ſ̄ficare pōt ꝙ iudei innocentē xp̄m
clamabāt tolli ⁊ crucifigi. ⁊ maleficū et maledictū Barrabā
dimitti (Aſcri ✠ ptam) Hec crux notat xp̄m tradi-
tum militibus ad flagellandum. qui nudauerunt eum corā
tota cohorte hominum vtriuſqꝫ ſexus. Et nota hic verecū-
diam quam ſuſtinuit piſſimus ac verecundiſſimꝰ ieſus Et
eum immaniſſime flagellis ceciderunt et vſqꝫ ad coſtas ver-
beribꝰ laceratus ſic ꝙ a vertice capitis vſqꝫ ad plantam pedū
nō fuit in eo ſanitas quouſqꝫ tam tortoribꝰ q̄ꝫ inſpectoribꝰ fa
tigatis iubet̄ ſolui. Hic inſpice eū ſic nudū vndiqꝫ ſanguine
cruentatū ſolutū corā multitudine ſtantē (Ratam ✠ ra-
cionabilē acceptabilēqꝫ facere digneris) Hic nota ꝙ indu-
erūt eum veſtem laceratā purpuream deriſoriā tanꝙ regna
re volentem (vt nobis cor ✠ pus) Hic nota ꝙ capiti eiꝰ
coronam ſpineam vſqꝫ ad cerebrum violenter impreſſerunt.
vt ſanguis eius ex capite copioſe defluens frontem genas et
collum rubricaret et plus q̄ꝫ mille puncturis vulnerarunt.
(Et ſan ✠ guis fiat) Nota hic ꝙ dederunt ei arun-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415112222-150765827-17/fragment/page=0029

dinem in manu dextera ad modū ſceptri regalis: flectētes de riſorie genua coram eo dicentes. Aue rex iudeorum dantes ei alapas et expuentes in faciem eius et arundine caput eius ꝑcuſſerunt vt ſpine eius fortius intrarent.

(dilectiſſimi filij tui dñi noſtri Jeſu chriſti.)

¶ Hic erige manus tuas ex intima deuotione cum ſuſpirio in celum quaſi diceres. O dulciſſime pater non dedigneris ꝙ ego pauper et inimicus auſus ſum tam magnifica poſtulare. quia ſi rogarem a te celum ⁊ terram modicū eſſet ſed poſtulare a te corp⁹ et ſanguinem filij tui vnigeniti vt ſub tam immūdis manib⁹ crearetur quis nō ꝓtremiſceret. Unde iſtud ſacramentū eſt quodammō precipuū indiciū diuīe dilectionis ad hoīem. nihil em̄ min⁹ videt̄ deus facere in eo ꝙ quotidie dignat̄ deſcēdere de celo ſup altare: ꝙ̄ cū de celo deſcendens naturā humanā hō fact⁹ aſſumpſit. Unde in iſto altari angeli et archangeli miniſtrant. throni celeſtes ſedilia preparāt. Seraphin pannū ſupponūt. Cherubin viſus propiciatoriū facies inflectunt. vbi principat⁹ et poteſtates ſic ſeruiunt vt principes tenebrarū remoueantur.

(Qui pridie ꝙ̄ pateretur accepit panē in ſanctas ac venerabiles man⁹ ſuas) Cogita hic. O pie pater recordare timoris doloris et anguſtie quā ſuū dulciſſimū cor tunc ſenſit (Et eleuatis oculis ad te deū patrem ſuū omnipotentē tibi gracias agens: bene ✠ dixit. fregit. dedit diſcipulis ſuis dicens. accipite ⁊ manducate ex hoc omnes. Hoc eſt em̄ corpus meum) Hec crux iam facta notat ꝙ pylat⁹ Jeſum ſic indutū veſte purpurea: flagellatū: ſpinis coronatum: arundinem in dextera tenentem funeri vero in brachio quo prius ad columnā ligat⁹: facie in terra demiſſa et ſanguine ꝑ oculos genas nares et collū copioſe decurrente ſic deformatum omni populo oſtendit et clamans Ecce homo Et iterū Ecce rex veſter. Quā quidē obprobrioſam oſtēſionem reputat ſacerdos in eleuatione corpis xp̄i oſtendēs cum omni populo. et ſicut illi voce clamabant canina. Tolle crucifige eum

ſic nos econtra videntes cum ſuſpirio dicimus eum ſalutan
tes. Aue ſalus mundi ⁊c. Etiam cogitemus in nobis O bo
ne Jeſu intime te deprecor. vt illam miſerabilem vultus tui
formam cordi meo ꝑſpicaciter imprimas et ardēter infigas.
qualem viſus es in illa hora habuiſſe. quando velut abho-
minabilis leproſus omnibus fuiſti oſtenſus Hora eleuati
onis venerabilis ſacramenti nola pulſatur. qr in lege leuite
tpe ſacrificij tubis clangebant. Et ſic etiam laudam⁹ eum
in cimbalis. Et etiam vt populus preparet ſe ad deuotionē
et orōnem Candele et fauces accenduntur. Quia corda
fidelium circūſtantium accendi debent deuotius et inflāma
ri feruentius. Vñ ſanct⁹ Gregori⁹ dicit. ꝙ in inſtanti pla-
tionis verboꝝ horum (hoc eſt corpus meū) celi aperiuntur
celeſtiū curie adueniunt cum verbo dei incarnato ad vocem
ſacerdotis O ſacerdotes quali honore honorati. quali mēſa
cibamini et potamini quā angeli videntes horreſcūt et neq3
ſine timore reſpicere audent. Et dicet ſacerdos verba ꝯſecra
tionis cū intentione cōficiendi in ꝑſona xp̄i. et ſic xp̄s in ꝑſo
na ſacerdotis ꝯficit In ſignum ꝙ vnum ſunt xp̄s ⁊ ſacerdos
quia dicitur (hoc eſt corpus meum.

¶ Simili modo poſtꝙ̄ cenatū eſt: accipiens hunc precla-
rum calicem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas item gra
tias agens bene ✠ dixit.

¶ Hec crux notat ꝙ ieſus crucē ſuis in proprijs humeris por
tauit poſteriorē vero eius partē ſup terrā traijciens curuat⁹
cruentatus cū magna confuſione factus obprobrium homi
num. Et tamen exultauit in ſpiritu vt gigas ad currendam
viā ad montem caluarie. Et ibidem coram tota multitudi
ne nudat⁹. quia veſtem ei⁹ in vulnerib⁹ ꝯgelatā violenter ex
traxerūt. adeo dire. ꝙ oīa vulnera ei⁹ denuo aperta erant.
ex quibus ſanguis eius copioſiſſime effluxit. Et illa extra-
ctio veſtis in vulneribus indurate erat ei maior pena ꝙ̄ vnꝙ̄
ante ſuſtinuit. Conſidera et vide eum mente tenus ſic ſtan-
tem coram tota multitudine hominum vtriuſq3 ſexus vulne

ratum et cruentatem Nec ꝑmittebatur maria mater eiꝰ ap
propinquare ſibi ante crucis erectionem ne aliquam exhibe
ret ei humanitatẽ. Et nota ꝙ cũ violentia eũ ſuꝑ crucem in
terrã nudum deiecerunt. et ita atrociter eũ extenderũt ſuꝑ
terram vt omnia oſſa eius dinumerari poterãt. et manꝰ eiꝰ
ac pedes obtuſis et groſſis clauis cruci affixerunt. et ſic crucẽ
cum corpore erexerunt cũ impetu et magna vi. ita ꝙ oĩa vul
nera manuum et pedũ dilacerabantur. et ſanguis copioſiſſi
me defluxit. Quãta igitur tunc patiebatur Jeſus pro te de
uota perpendas anima. (Dedit diſcipulis ſuis dicens. Ac
cipite et bibite ex eo oẽs. Hic eſt eñ calix noui et eterne teſta
menti miſterium fidei qui pro vobis et ꝓ multis effundetur
in remiſſionem peccatorum) Tunc eleuatur calix ɔſecratꝰ.
(Hec quociẽſcunqꝫ feceritis in meam memoriam facietis)
Oratio meditanda tempore eleuationis ſanguinis. O alme
et benigniſſime pater de ſanctuario tuo intuere hãc ſacra:
tiſſimam hoſtiam quam immolo tibi pro peccatis noſtris.
et eſto placabilis ſuper multitudine malicie noſtre En vox
ſanguinis fratris noſtri ieſu xp̃i clamantis de cruce ad te Pa
ter dimitte illis. quia neſciũt quid faciũt. Suſcipe eum pro
remiſſiõe pctoꝝ noſtroꝝ Clamat eñ ſanguis xp̃i non vindi
ctam ſicut ſanguis abel ſed miſericordiam Poſt eleuati:
onem calicis adora ſanguinem cum inclinatione cogitans.
O ammirabilis et innocẽs precioſe ſanguis miſerere nobis
peccatoribꝰ amore illius caritatiue effuſionis qua pro nobis
de beatiſſimis vulneribus effluxiſti Et hoc obſerua quoci:
enſcunqꝫ diſcooperies calicem Vnde extenſis manibꝰ legi:
tur. Hec extenſio brachiorum crudelem ſignat extenſionem
brachiorum xp̃i et totius corporis tribus horis in cruce vi:
uentis. In medio duoꝝ latronũ Eſa. lij. Et cum ſceleratis
reputatus eſt. Et clauis manuũ et pedum innitebatur totũ
pondus corꝑis et ſic dilacerabant᷑ et findebantur foramina
manuum et pedum continue. Vnde ſi vidiſſes eum tam mi
ſerabiliter pendentem: defeciſſet aĩa tua pre dolore (Vnde

et memores dn̄e nos tui ſerui ſed et plebs tua ſancta eiuſdem xp̄i filij tui dn̄i dei noſtri tam beate paſſionis necnon ab infe-
ris reſurrectōis et eiꝰ qui ſedet in celis glorioſe aſcēſionis offe-
rimꝰ p̄clare maieſtati tue de tuis donis ac datis (hoſtiā ✠
purā) Hec crux notat xp̄i crucifixi illuſionē a vulgaribꝰ
clamantibꝰ Vach qui deſtruit templū et in triduo ꝛc. Et a
principibꝰ dicentibꝰ Si filiꝰ dei eſt deſcēdat nūc de cruce ꝛc.
et a militibꝰ offerētibꝰ ei acetū. Jeſus vo ꝑ eiſdē orauit pa-
trem ſuū lachrymis et clamore valido mixtis ſanguine inge-
nis eius dicens Pater dimitte eis quia neſciūt quid faciunt.
Et petas vt eandē pro te ad patrem dirigat ſanguinolentis
lachrymis (hoſtiam ✠ ſanctam) Hec crux ſignificat cru-
cem exprobrationis facte ſibi a latrone ſiniſtro quem incre-
pans alter dixit Neqꝫ tu times deum Hic homo iuſtus eſt.
et dixit Memēto mei domine dum veneris in regnum tuū.
Cui xp̄s ait. Hodie mecum eris in paradiſo. Hunc latronē
aſperſit xp̄s ſanguine ſuo de dextera manu ſua fluente et ſal-
tante ſꝫm Alexandrum de halis. et ſic mundauit eum. Roga
eum vt ſic etiā te purget (hoſtiam ✠ immaculatam)
¶ Hec crux ſignificat tormentū compaſſionis doloris ma-
tris. Cui dixit intime compatiēs. Mulier ecce filiꝰ tuꝰ. De-
inde dicit diſcipulo. Ecce mater tua. Non dicit mater cha-
riſſima ſed cōmuni noīe mulier Credendū em̄ eſt ꝙ ſi dulci-
ter matri locutus fuiſſet cor virginis ꝑ mediū crepuiſſet. do-
lores em̄ quos in ꝑtu nō ſenſit iam ſuſtinet. Queſo igit̄ o mi-
ſericordiſſime ieſu. me intuere frequēter illis pietatis tue ocu-
lis quibꝰ matrē et diſcipulū reſpexiſti ſub cruce ſtātes et ama-
re flētes qn̄ altera alteri cōmendat̄ vltimū eis relinquēs teſta-
mentū dicēs Ecce filiꝰ ꝛc. (Panē ſanctū ✠ vite eterne)
¶ Hec quarta crux eſt tormentū ſue a deo patre derelictiōis
Cū dixit. heli heli lamazabathani. hoc eſt. deꝰ meꝰ deꝰ meꝰ
vt q̄d dereliquiſti me. Et ſenſualitas expoſita penis ⁊ catha-
racte diuīe influētie erāt ſuſpēſe. ſic ꝙ nō redūdabant in ſen-
ſualitatē ex cuiꝰ redūdantia abſorptꝰ fuiſſet oīs dolor in infe-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415112222-150765827-17/fragment/page=0033

riori portione rõnis: ſicut in martiribus factũ eſſe legimus quia quãto maior pena exterior eis infligebatur: tanto magis illis affuit redũdantia gaudíj ꝯſolatiõis. In ieſu aũt factum eſt miraculoſe vt non redũdaret gaudiũ ꝯſolationis diuine inſenſualitatẽ (Et calicem ✠ ſalutis ꝑpetue) Hec quinta crux ſ̄ꝫcat quintũ verbum quod ieſus in cruce locut⁹ eſt. et tormentũ potationis aceti et fellis: dũ vt preſciens potum amarum ſibi dandum petíjt dicens. ſitio At illi dederunt ſibi acetũ cum felle mixtum. Bernar. O bone ieſu. de cruce taces. coronam ſpineã ſuſtines. preſiti clamas. et q̃d ſitis bone ieſu: certe ſitis noſtram ſalutem et redemptionem hoĩs adhuc durat iſta ſitis. ⁊ ṽe ruſtic⁹ eſt q̄ eã nõ extinguit.

(Supra que)

¶ Dicetur hoc extenſis manib⁹ ſuꝑ menſam altaris ſupra vtrãqꝫ ꝑtem oblate. Quia ſacerdos legalis offerẽs hircũ in ſancta ſanctoꝝ ꝓ peccatis populoꝝ: poſita vtraqꝫ manu ſuꝑ caput ei⁹: ꝯfitebatur oĩa peccata populi iſrl'. qui imprecãs capiti ei⁹ hirci emiſſaríj quem emittit in deſertũ. Leui. xvi. Qui portauit iniquitates eoꝝ. Sic ſacerdos euangelic⁹ in ſancta ſanctoꝝ ſcꝫ in altari ponit vtrãqꝫ manũ ſuꝑ hoſtiam In ſignũ ꝙ ipſe ſacerdos offerẽs et popul⁹: ſunt digni morte: ſed agnus dei ſuſtinuit mortẽ ꝓ eiſdem. et ſacerdos ꝯfitetur iniquitates omniũ et precipue miſſam audientiũ: et illorum quoꝝ aũ memoriã habuit Ipſe eñ eſt agn⁹ qui tollit peccata mũdi. Joh. íj. q2 oẽs erãt digni morte. ſed fili⁹ dei offert ſe ꝓ nobis oĩbus ad mortem. Sicut abel qui obtulit agnũ: ita fili⁹ dei obtulit ſe agnũ innocentẽ ex amore incomprehẽſibili erga nos. et tali amore offert ſeip̃m quotidie pro nobis in altari. Et tali affectu a nobis debet aſpici et ſuſcipi ac ſi iã in inſtãti primo fieret et ſic fuit immolat⁹ vt abel Iſte eñ agn⁹ eſt qui occiſus eſt ob origine mũdi. q2 abel erat figura ei⁹ Secũdo ieſus fuit etiã immolat⁹ vt Iſaac a patre ſuo. Quia de⁹ pater ꝓprio filio ſuo non pepcit ſed ꝓ nobis oĩb⁹ tradidit illũ. ſ̄ꝫm apl'm. Tercio ieſus ſacrificio Melchi-

ſedech qui panem et vinum obtulit per omnia aſſimulatus
eſt: qui quotidie ſe offert ſub ſpeciebꝰ panis et vini ꝓ nobis
deo patri. Et ſic rogante ꝓ eis ſacerdote ꝓpiciꝰ erit dn̄s po
pulo. et ergo dicit hic (ſupra que ꝓpicio) Nota ꝙ ieſus
dicitur ſacerdos in eternū ſb̄m ordinem melchiſedech. quia ſi
cut ipſe in via obtulit ſe per ineffabiles dolores in ara crucis
ſupplicās ꝓ nobis lachrimis ⁊ clamore valido Sic ipſe quo
tidie ſe offert patri ꝓ nobis in miſſa ſuꝑ altare. non dolore
ſed amore. et ſic ipſe hic dicitur angelus magni ꝯſilij ꝑ cuius
manꝰ petimꝰ hec ꝑferri tanꝗ̃ ꝑ nunciū hirci emiſſarij in ſub
lime altare. et ſic offert ſeipm̄ in cōſpectu diuine maieſtatis.
Et ergo ꝑ crucem que ſequitur dū dicitur (Corpus) figu=
ratur penultimū verbū quod dixit in cruce ſcꝫ Conſumatū
eſt. id eſt tibi patri offero totū opꝰ obediētie et paſſiōis mee
pro ſalute generis humani et meipm̄ (Supra que ꝓpicio
ac ſereno vultu reſpicere digneris. et accepta habere ſicuti ac
cepta habere dignatꝰ es munera pueri tui iuſti abel. et ſacri=
ficiū patriarche noſtri abrahe. et quod obtulit tibi ſummus
ſacerdos tuꝰ melchiſedech ſanctū ſacrificium immaculatam
hoſtiam Supplices. Hic ſacerdos deuote inclinat ſe
et orat cancellatis manibꝰ ante pectꝰ Hic em̄ hircus emiſſa=
rius emittebatur liber in deſertum ꝑ manum nuncij. i. an=
geli in celum Et etiam inſtar aaron precatur ſuꝑ cornua al=
taris innitens altari extendēs manꝰ ſacerdos quaſi in ipſo fa
cto dicat. Obſecramus te ſupplices ꝑ crucem et paſſionem
quam ſuſtinuiſti in cruce expanſis manibꝰ. Et inclinatio de
uota ſignificat ꝙ ieſus morti appropinquans incepit depri=
mere oculos et palleſcere et nigreſcere nec habēs vbi caput
ſuum miſerijs feſſum et ſpinea corona et ſanguine in crinibꝰ
capitis ꝯgelato grauatum inclinaret niſi ſuꝑ pectus ſuum:
offerēs ſeipm̄ patri ꝓ peccatoribꝰ. (Supplices te rogamꝰ
omp̄s deꝰ iube hec perferri ꝑ manꝰ ſancti angeli tui in ſubli=
me altare tuū in ꝯſpectu diuine maieſtatis tue. vt quotquot
ex hac altaris ꝑticipatione. Oſculare altare ad dexte

ram partem. (ſacroſanctū filij tui cor ✠ pus) Hec crux
fit in memoriam paſſionum eius quas paſſus eſt in toto cor=
pore quaſi clamans illud prophete. O vos omnes qui tran
ſitis ꝑ viam attendite et videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus.
et ergo protulit ſextum verbū Conſumatū eſt. i. tibi patri
offero totū corpus obedientie et paſſionis mee ꝓ ſalute gene
ris humani et hoc eſt faſciculus mirre dilecti mei inter vbera
mea cōmorabitur (Et ſangui ✠ nem ſumpſerimus) Hec
ſecūda crux que dicit̄ ſuꝑ ſanguinē. notat ſanguinē effuſuȝ ⁊
corpꝰ torridū relcm̄ vt dicit Grego. Cuiꝰ corpꝰ ſanctiſſimū
in ara crucis torridū et ſic inclinato capite clamans voce ma
gna et rauca lachrimādo ꝓtulit ſeptimū verbū. ſcȝ Pater in
manus tuas cōmendo ſpiritum meū. et hec dicēs expirauit.
Hic intime perpende quantam ſuſtinuit penam dum nobi=
liſſima anima eius a ſuo amātiſſimo atqȝ tenerrimo corpo=
re ſeperabatur (Omni bene ✠ dictione celeſti et gratia re
pleamur ꝑ eundem xp̄m dn̄m noſtrum) Tertia vero crux
que fit ſuꝑ illo v̊bo benedictiōe ⁊ facit in faciē ſuā ſacerdos:
notare poteſt tytulum ſcriptum ſuꝑ caput Jeſu. Jeſus na=
zarenus rex iudeorum. hunc tytulum triumphalem dyabo=
lus maxime perhorreſcit. ergo munimꝰ nos ea in facie ꝯtra
dyabolum. Memento etiam dn̄e famulorum famularūqȝ
tuarum qui nos preceſſerunt cum ſigno fidei et dormiūt in
ſomno pacis) Memoria mortuorum gti id eſt parentum
et ꝯſanguineorum. dti quorum ſtipendijs viuis. Accuſatiui
id eſt inimicoꝝ. Vocatiui id eſt illoꝝ pro quibꝰ rogatus es.
Ablatiui ꝓ oībꝰ fidelibꝰ defunctis. Etiā ꝓ illis qui tibi con
feſſi ſunt. Hic fit ſilentiū. et ꝯſcat xp̄m mortuū in cruce pen=
dentem. ſed eius anima ad limbū deſcendit patrum. et ergo
rogamꝰ vt nunc dignetur deſcendere ad purgatorium inde
aīas liberando. ſicut tūc aīas de limbo liberauit. dicēs.

(Ipſis dn̄e et oībꝰ in xp̄o quieſcētibꝰ locū refrigerij lucis
et pacis vt indulgeas dep̄camur ꝑ eundē xp̄m dn̄m noſtrū)
Tūde pectꝰ cū exaltatiōe vocis et ſuſpirio dicēdo (Nobis)

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415111222-150765827-17/fragment/page=0036

Et ſignificat ꝙ centurio et iudei plurimi ꝑcutientes pecto
ra ſua timuerunt valde, audientes ꝙ moriens clamauit, et
videntes ꝙ ex latere dn̄i ꝑforato a longino cū lancea ſanguis
et aqua effluxerunt miraculoſe. ꝙ ſol obſcurat⁹ eſt a ſexta ho
ra vſqꝫ ad nonā. ꝙ terra mota eſt et tremuit. ꝙ velum tem-
pli ſciſſum eſt ꝛc̄. petre ſciſſe ſunt ex motu terre. Quibus ſa-
cerdos ſe ꝯformans recognoſcit ſe peccatorem dicens (No-
bis) qui pro alijs interceſſim⁹, cum tamen nos magis hac
indigeamus gratia. Hebreoꝝ. v. Quemadmodū pro alijs.
ita pro ſe et pro peccatis offerre debet. Et licet omni tem-
pore debeamus ex toto corde nos peccatores recognoſcere:
precipue tamen in ſacrificio miſſe cū in remiſſionē (peccato
rum hoc ſacroſanctū celebratur miſterium dicendo ex ꝓfun-
do cordis. heu heu heu. ꝙ anima mea non cōpungitur pro
peccatis pro quibus neceſſe fuit lancea vulnerari latus tuū
o iheſu et violari clauis manus tuas et pedes. heu ꝙ non la-
chrimatur amaritudine ſpūs meus. et cum tu deus me⁹ pro
me potatus fueris amaritudine fellis. (Nobis quoqꝫ pec
catorib⁹ famulis tuis de multitudine miſerationum tuarū
ſperantibus partem aliquam et ſocietatem donare digneris
cū tuis ſanctis aplīs et martirib⁹ cū Joāne Stephano Ma
thia Barnaba Ignatio Alexandro Marcellino petro Feli
citate Perpetua Agatha Lucia Agnete Cecilia Anaſtaſia.
et cum omnib⁹ ſanctis tuis. Intra quoꝝ nos conſortiū nō
eſtimator meriti: ſed venie q̄s largitor admitte. ꝑ xp̄m dn̄m
noſtꝝ. Et non respondet̄ hic ab hoīe aſtāte amen. nec in
toto canone quia firmiter creditur ꝙ ab angelis circūſtanti-
bus respondetur (amen) (Per quē hec) Hic eſt toti⁹ ca-
nonis ꝯcluſio. Et innuitur in his octo crucib⁹ epylog⁹ to-
tius paſſiōis dn̄i noſtri ieſu xp̄i (Per quē hec oīa ſempꝑ bona
creas ſancti ✠ ficas) Hec crux notat crucifixionē factā ho-
ra tercia linguis iudeoꝝ clamantiū Tolle tolle crucifige eum
dū ſtetit corā pylato et tota cohorte: indut⁹ veſte purpurea
corona ſpinea in capite ꝛc̄. (Viui ✠ ficas) Hec crux ſi

gnificat crucifixionem factam hora. vi. cum eleuatꝰ fuit in
cruce in eā affixꝰ (Bene ✠ dicis) Hec tercia crux ſ̄cat cru
cifixionē hora nona in cruce factā (Et p̄ſtas nobis) Hic
flexis genibꝰ ꝯiunctis manibꝰ adora eū. petas licentiā ꝙ au
deas eū tangere. Et cogita ꝙ Joānes baptiſta quo non ſur
rexit maior inter natos mulierū ꝯtremuit et nō audebat tan
gere ſanctū dei verticē. Et depone corpale de calice (ꝑ ip ✠
ſum) Quia crucifixio facta eſt ſpacio trium horaꝝ quo vixit
in cruce Ideo ſubſequenter fiunt hic tres cruces (Cū ip ✠
ſo et in ip ✠ ſo) Fuit em̄ ꝯtinue illis tribꝰ horis in maximo
cruciatu et in multa effuſione ſanguinis: ſuſtentatꝰ clauis
manuum et pedum quibꝰ totū corpus innitebatur. et ſic cō
tinue dilacerabantur vulnerū foramina. Hic nota cum
quanto tormento in cruce tribus pependit horis. (Eſt ti
bi patri omnipotenti in vnitate ✠ ſpiritusſancti omnis ho
nor et gloria. Iſte due vltime cruces ſignant ſanguinem
et aquam de corde Jeſu tranſfixo fluentes. Et calix interiꝰ
vltimo tangi ſolet cum oblata. et ſ̄cat aptionem lateris cū
lancea de quo exiuit ſanguis et aqua. Nulli dubiū quin ma-
ter ieſu videns latus eiꝰ tam grandi vulnere apiri: quin ſemi
uiua cecidit in terrā: vt dicit bonauētura. Cāti. iiij. Vul
neraſti cor meū ſoror mea in vno oculoꝝ tuoꝝ. Et trahitur
vltima crux a ſummitate calicis quaſi vſq̄ ad pedē eiuſdē. et
reducit iteꝝ ſurſum q̄r aīa xp̄i a corpe ſepata deſcendit ad lim
bum et rediit Toto hoc tp̄e ſacerdos ſtabit inclinato capite
inſtar ieſu in cruce pendentis oſtendentis ſpōſe ſue cor ſuū
(Per oīa) Dicitur alta voce In ſignum ꝙ hic eſt finis
canonis. Et eleuatur corpꝰ xp̄i parū cum calice. et ſ̄cat de-
poſitionē corpis xp̄i de cruce. ſicut Nicodemus et Joſeph
fecerūt. Et reponitur ſup corpale ſindone mūda (Per oīa
ſecula ſeculoꝝ Amen Oremus) Hic adoratur flexis genibus.
quia mater ſua maria corpꝰ eius de cruce depoſitū adorauit
(Preceptis ſalutaribꝰ moniti et diuina inſtitutione for-
mati audemus dicere. Pater noſter) Chorus (Sed li-

bera nos a malo) Sacerdos (Amen) Dñ chorus re
ſpondet (Sed libera nos a malo) In Feſto. tunc ſubdya-
conus repreſentat dyacono involutã pathenã et dyaconꝰ
eam diſcooperit et diſcoopertam ſacerdoti preſentat oſculã
do ſacerdotis dexterã et deponit cooperimentũ de calice. qꝛ
patres in limbo oſculati ſunt xp̄i dexteram cũ dixerũt Adve
niſti deſiderabilis quẽ expectabamꝰ in tenebris ꝛc̄. Et debet
hec ſequẽs oratio (Libera nos q̄s) dici ſub ſilẽtio qꝛ diſcipuli
xp̄i oẽs ſiluerũt mortuo xp̄o. nec audebãt publice loqui aut
ꝯfiteri xp̄m. Et elevat pathenam. quia anima xp̄i deſcen
dit ad inferos patres ibi illuminans ⁊ ſpolians principatus
et poteſtates traduxit ꝯfidenter palam triumphans illos in
ſemetipſo. Et in ſignũ victorie ⁊ triumphi elevat pathenã.
Et ſic petit ſacerdos vt nos etiã liberet ab omni malo dicẽs
(Libera nos queſumꝰ dñe ab omnibꝰ malis preteritis pre
ſentibꝰ et futuris. et intercedente ꝓ nobis beata et glorioſa
ſemꝑ v̄gine dei genitrice Maria. cũ beatis ap̄lis tuis Petro
et paulo atqꝫ Andrea cũ oībꝰ ſanctis Da ꝓpiciꝰ pacem in die
bus noſtris) Hic ſacerdos oſculatur pathenã. quia recon-
ciliavit ſanctos in limbo et nos omnes Colo. i. Recõcilia-
vit nos in corꝑe carnis eiꝰ ꝑ mortem (Vt ope miẽ tue adiu
ti et a peccato ſimus ſemꝑ liberi et ab omni ✠ ꝑturbatiõe ſe-
curi) Hanc crucem ſignat in faciem ſuã. quia xp̄s reconcili
avit nos deo patri ꝑ crucem ſuã. et ꝑ crucẽ devicit infernũ.
Dehinc ſacerdos de ore calicis cooꝑtoriũ removet. qꝛ Jo-
ſeph et Nicodemꝰ ad ſepeliẽdũ corpꝰ Jeſu: lapidẽ ab hoſtio
monumẽti devolverũt Et adorabit eũ tremulꝰ anteqꝫ eum
elevat et portat ad calicẽ corpus Jeſu tanqꝫ ad ſepulchrũ. et
dicendo. (Per eundem dñm noſtrum Jeſum filiũ tuum)

Dividitur hoſtia quo ad ſpecies eiꝰ in duas ꝑtes. quarũ
vna pars offertur in laudẽ corporis xp̄i. quod eſt in celo et
gloria. et ergo ſubditur. Qui tecũ vivit et regnat in vni-
tate ꝛc̄. Alia v̄o medietas offertur ꝓ illis qui ſunt in mi-
ſeria. Et qꝛ eſt miſeria illoꝝ qui ſunt in purgatorio. et illorũ

qui ſunt in hoc mundo predeſtinati. Et ideo illa alia medie-
tas ſubdiuiditur in duas ꝑtes. cū dicit. (In vnitate ſpi-
ritusſancti deꝰ ꝑ omnia ſecula ſeculoꝝ Amen.) Hoc ſacer
dos alta voce dicet parū eleuādo calicē cū vna parte hoſtie.
qꝛ xp̄s regreſſꝰ eſt ab inferis cū ſpolio et triumpho et pompa
nobili. Et in dicēdo alta voce Pax ✠ dn̄i ſit ✠ ſꝑ vo-
✠ biſcū (parti corꝑis xp̄i miſtici ſcꝫ fidelibꝰ ſignificate ꝑ par-
tem immergendā ſub tribulationibꝰ p̄ſentis vite agonizāti
petit ſacerdos pacem pectoris in preſenti vita ꝑ gratiam. et
pacem eternitatis in futuro ꝑ gloriā. et facit tres cruces cum
hoſtia ſuꝑ calicem dicendo. (Pax dn̄i ꝛc.) quia tribus di-
ebus fuit corpꝰ xpi in ſepulchro. et aīa in limbo patrū. Et
poſt hoc immittit illā ꝑtem corꝑis xp̄i in calicē dicendo.

¶ Fiat hec cōmixtio corporis et ſanguinis dn̄i noſtri Jeſu
xp̄i. omnibꝰ nobis ſumentibꝰ ſalus mentis et corꝑis in vitā
eternā Amen) Significat vnionem carnis et ſanguinis
cum aīa xp̄i in ſepulchro cum reſurrexit In triduo em̄ mor-
tis xp̄i anima fuit ſeꝑata a corꝑe et ſanguine et ſanguis a cor-
pore. In reſurrectione vͦ illoꝝ trium vnio fuit facta. et qꝛ
xp̄s poſt reſurrectionē ſuam Joānis. ij. dixit diſcipulis ſuis.
Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis. corpus xp̄i
miſticum in preſenti ſeculo inter inimicos militans. pro re-
miſſione peccatoꝝ ſupplicat. Et etiā petit pacem quā xp̄s
diſcipulis ſuis dedit poſt reſurrectionem ſuam. dicendo.
(Agnꝰ dei qui tollis peccata mūdi ꝛc.

¶ Sacerdos etiam rogat xp̄m ꝓ pace eccleſie. Inclinādo
dicens (Domine Jeſu xp̄e qui dixiſti apoſtolis tuis: pa-
cem meā do vobis pacem relinquo vobis. ne reſpicias pec-
cata mea ſed fidem eccleſie tue eamq; ſc̄m voluntatē tuam pa-
cificare cuſtodire adunare ⁊ regere digneris. Qui viuis et re-
gnas deꝰ ꝑ oīa ſecula ſeculoꝝ Amen) Oſculando altare et
oſculādo crucem in libro: dicit (Pax xp̄i et eccleſie dei abū-
det in cordibꝰ noſtris) In ſignū ꝙ xp̄s dedit diſcipulis ſuis
pacem dicēs eis. Pax vobis. Joannis. ij. Dixit ieſus diſcī

pulis ſuis pax vobis Et ſic ſacerdos oſculatur crucem in libro, Hec cum dixiſſet oſtendit eis manus et lat⁹ In hui⁹ ſignum ſacerdos cãcellatis manib⁹ vertit ſe ad miniſtrũ. oſtẽdens ei manus: oſculando imaginem a miniſtro ſibi preſentatam et oblatam dando eidem miniſtro in pſona oĩm diſcipulorum pacem dicit. ¶ Pax tecũ. habeto vinculũ pacis et charitatis vt aptus ſis ſacris miſterijs xpi Significat q xps iterum dixit eis pax vobis rc. et cum hoc dixiſſet Inſufflauit et ait diſcipulis Accipite ſpiritũ ſanctũ. quia ſpũaliter oẽs pñtes in gratia cõmunicãt corde. et ſic ſacerdos dat miniſtro pacis et charitatis vinculũ. et p eũ omnib⁹ qui interſunt miſſe. quia charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ veſtris p ſpm̃ ſanctũ. Et pro cõmunione que in primitiua eccleſia ſingulis diebus oib⁹ et ſingulis qui intererãt miſſe fiebat: ſacramẽtaliter et ſpũaliter datur pax ſingulis In qua ſignificatũ q corde cõmunicent ſcz ſpũaliter. Canti. i. Oſculetur me oſculo oris ſui. Anteq̃ cõmunicet dicat inclinatus hanc orõnem.

¶ Domine ieſu xpe fili dei viui qui ex voluntate patris cooperante ſpiritu ſancto per mortem tuã mundũ viuificaſti. libera me p hoc ſacroſanctũ corp⁹ et ſanguinem tuũ ab omnibus iniquitatib⁹ meis et vniuerſis malis. et fac me tuis ſemp obedire mãdatis. et a te nunq̃ ſinas in ppetuũ ſepari. Qui cũ eodem deo patre et ſpũ ſancto viuit et regnat p oĩa rc.

Perceptio corpis et ſanguinis tui dñe Jeſu xpe quã ego indignus ſumere preſumo non mihi pueniat ad iudiciũ et condemnationem. ſed p tua pietate pſit mihi ad tutamentum aĩe et corpis Amen. Et quia quotienſcunq manducabim⁹ panem hunc et calicem dñi bibemus. mortem dñi anũciabimus. donec veniat. Corin. ij. Et ideo habenda eſt memoria paſſionis et mortis xpi ante corporis et ſanguinis eiuſdẽ ſumptionem celeriter et cũ omni deuotiõe corde ptrito et reuerenter. vitando cordis diſtractionem et mentis euagationem. ne perdant deuotionem irruentes cogitationes. Et cogita quid tu ipſe ſis. et quãtus ille quem acceptur⁹ es qui

etiam pro tuis peccatis ex nimio amore tui obprobrijſſimam ſuſtinuit mortē et ſanguine ſuo p̄cioſiſſimo te moriens in patibulo redemit. et quotidie te eodem ſanguine potat et corpore nutrit. Quid ampli⁹ debuit facere et non fecit. Hāc vltimam memoriam ſui nobis reliquit quaſi neſciens ſe a nobis ſeparare ſed ſeip̄m inſepabiliter ſub ſpecieb⁹ panis et vini quaſi pignus relinquens. vt quotiens inſpexeris: amoris ſui immenſi recorderis. et ſi illud pign⁹ pfecte inſpexeris abſq; fletu et magno deſiderio et ſuſpirio offerre et accipere non potes. Dum accipias corp⁹ dn̄i in manum dicas.

(Panem celeſtem accipiā et nomen dn̄i inuocabo. Domine non ſum dignus vt intres ſub tectū meum ⁊c. Hic accipe corp⁹ dn̄i cū magno tremore et deuotiōe Ad calicē dn̄i.

(Quid retribuam dn̄o p oībus que retribuit mihi. Calicem ſalutaris accipiam ⁊c.) (Sanguis dn̄i noſtri Jeſu xp̄i ⁊c. Quod ore ſumpſim⁹ dn̄e pura mente ⁊c.) Canti. v. Comedite amici et bibite et inebriamini chariſſimi. Comedite corp⁹ meū ⁊ bibite ſanguinē meū. et inebriamini in diuinitate mea. verbū caro factū eſt: vt cib⁹ angelorū fieret cib⁹ hoīm.

Communio.

Communio ſignificat gaudiū de cōmunione corporis et ſanguinis ieſu ⁊c. pſal. In voce exultationis et ꝯfeſſiōis ſon⁹ epulantis.

Complende.

¶ Complende legunt̄ extenſis manib⁹ ſm̄ Innocentium Et ſignificāt benedictionē quam rogat fieri a deo in complendis ſiue orōnib⁹ p̄ſbiter. ſicut xp̄s aſcenſur⁹ in celum eleuatis manib⁹ benedixit eis. Leui. ix. Cūq; cremati eſſent adipes in altari: extendens ſacerdos legis antique manū ad populū benedixit eis Sic etiam ſacerdos euangelic⁹ hoſtia oblata et ꝯcremata et deo patri miſſa benedicit populo In feſtis tn̄ dyaconus cantat. Ite miſſa eſt) et repreſentat illud canticū angelorꝫ .ſ. Viri galilei quid ſtatis aſpicientes in celū. hic ieſus qui aſſumpt⁹ eſt a vobis quemadmodum vidiſtis eum aſcendētem in celum ita veniet ⁊c. Luce vltimo.

Benedictio tamen fit a ſacerdote ſup populum per ſignum crucis. Chorus vero ɔgratulādo reſpondet (deo gratias) Imitando apl'os qui adorantes eū egreſſi ſunt hir'm cū gaudio magno Et in fine miſſe ſacerdos ex intima devotione legit hymnū trium pueroꝝ. quia ſacerdos inſtar pueroꝝ iam extſtit ex ſumptione ſacramenti: in camino ignis ſumme devotionis purgat⁹. et vt alter ſimeon poſtq̄ accepit puerum Jeſum in vlnas cordis ſui ex intimis ſuſpirijs cātat canticū ſymeonis (Nunc dimittis ſeruū tuum dn̄e. ꝛc.) Et ergo dicit bonaventura in ſermone de corpore xp̄i. Si poſt communionem nō ſentis aliquam ſpūalem refectionem. ſignū eſt infirmitatis tue ſpūalis vel mortis. Ignē em̄ poſuiſti in ſinum et non ſentis calorem. Mel in ore et non ſentis dulcedinem. Si vero conſolationem ſentis aliquam non tibi ſed divine tribue bonitati. Hec de calciamento domini pedum dicta ſufficiunt.)

¶ Tractatul⁹ fratris Guilhelmi de Gouda. ordinis minoꝝ de obſeruantia. de expoſitione miſſe et de modo celebrandi finit feliciter.

¶ Sequuntur devotiſſime orationes ante miſſam a ſacerdote dicende primo Oratio ſancti Martini pape ante miſſam multum vtilis.

Domine ieſu xp̄e fili dei vivi miſerere mihi miſero peccatori et omnibus ſeruis tuis qui tibi hodie ſacratiſſimū ac precioſum ſalutis noſtre precium precioſi videlicet corpis et ſanguinis tui offerunt ſacramentū. Et da nobis gratiā v̄tutem et fortitudinē immolandi offerendi ac ſumendi hoc ſacroſanctū corp⁹ et ſanguinem tuum in fide recta ſpe firma et charitate pfecta. cum augmento humilitatis patientie obedientie caſtitatis acto

tius ſanctitatis In honorem et laudem ſancte et indiuidue trinitatis beatiſſimeq̧ virginis marie In gaudiū ſanctorū archangeloꝝ et angeloꝝ patriarcharū ꝓphetaꝝ apoſtolorū martiꝝ ꝯfeſſoꝝ atq̧ virginū et omniū ſanctoꝝ atꝫ electorum tuoꝝ iam in eterna patria letantiū Et pſta vt ſicut illos iam pleno ac ſereno ſplendore vultus tui ſine defectu ſatias. Sic nos degentes in hac miſeria tua gratia reficias. et eos qui in penis ſunt purgatorij ac ibi eſtuant tua miſericodia eripias et ſicut es illis in gaudiū ſic nobis huius vitalis ſacramenti perceptio ſit in ſubſidiū. et his qui in penis ſunt in refrigerium Miſerere igitur clementiſſime dn̄e ieſu xp̄e ꝑ huiꝰ viuifici ſacramenti vͤtutem ſancte et vniuerſali eccleſie. et omnia mala ſcꝫ hereſes diſcordias et diſſenſiones ab ea euelle. errātesq̧ in ea corrige. incredulos ad fidem conuerte Sciſmaticos ad vnitatē ſancte eccleſie fac redire et ipſis lumen tue veritatis oſtende. Peccatoribꝰ verā penitentiā largire. Iuſtos in bono ꝓpoſito fac pſeuerare. Populo xp̄iano miſerere Clerum defende Relioſos in ſeruitio tuo ſancto conſeruare dignare Omneſq̧ laborātes ꝯforta. triſtes ꝯſolare. Infirmis ſanitatē corꝑis et anime reſtitue Pauꝑibꝰ ac egentibꝰ oīa corporis et aīe neceſſaria tribue. Peregrinis et exulantibꝰ cū ſalute ad ꝓpria fac remeare In periculis aquaꝝ poſitis ad portum ſue voluntatis fac ꝑtingere Pregnantibꝰ ꝑtum gaudij miſericorditer largire In vinculis et carceribꝰ detentos abſolue Omnibꝰ cū quibꝰ peccauimꝰ. vel quos ad peccandum induximꝰ. et nobis miſericors pater indulge. Omnibꝰ quos ꝯturbauimꝰ leſimꝰ ſcādalizauimꝰ vel defraudauimꝰ tu gratioſe creator pſolue. Omnibꝰ parētibꝰ amicis et inimicis cō fratribꝰ et ꝯſanguineis familiaribꝰ et benefactoribꝰ et quorū vtimur. vel vſi ſumꝰ elemoſinis omnibuſq̧ ꝓ nobis deum exorantibꝰ vel orōnibꝰ noſtris ſe cōmendantibꝰ oīa bona tribue et eos ab omni malo defende In tuoq̧ es ſeruitio fac pſeuerare vſq̧ in finem. Et poſt huiꝰ curſum miſerie ad te qui es vera patria merces premiū eternū et gloria da peruenire.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-150765827-17/fragment/page=0044

In tribulationibꝰ ꝑſecutionibꝰ ⁊ temptatiōibꝰ ad te clamātes auxiliare. In agone poſitis de hoc quoqꝫ ſeculo exituris ſuccurre et aīas eoꝝ a faucibꝰ rugiētis inimici eripe. Inimicis noſtris et nobis verā caritatem largire oībuſqꝫ tuis fidelibus ꝑ huiꝰ ſacramenti v̄tutem preſta ſubſidiū auxiliū et ꝯſolamen. Adhuc in carne p̄ſentibꝰ tuā gratiam largiendo futuros tua miſericordia p̄ueniendo. Preteritis vero omnibꝰ eternam requiem tribuendo Deꝰ qui es trinꝰ et vnus ꝑ cuncta ſeculoꝝ ſecula benedictus Amen.

Item poſt miſſam ꝓ viuis et defunctis Oratio.

Ia precor te pÿſſime deꝰ etiam ꝓ omnibꝰ familiaribus et amicis meis. et ꝑ adiutricem huiꝰ ſacramenti virtutē. adiuues et dirigas eos ad eternam ſalutem. precor te mitiſſime deꝰ. ꝓ omnibꝰ bonis hominibꝰ vt ꝑ cōfirmatricem huiꝰ ſacratiſſimi ſacramenti. virtutē ꝯfirmes ⁊ munias eos ad vitā eternam. p̄cor te pÿſſime et benigniſſime deꝰ ꝓ peccatoribꝰ vniuerſis. vt ꝑ reparatricem huiꝰ ſacramenti v̄tutem cōuertas et repares eos ad eternam ſalutem. Precor te miſericordiſſime deꝰ ꝓ omnibꝰ fidelibꝰ defunctis vt ꝑ liberatricem huius ſacramenti virtutem liberes eos et abſoluas ad eternam ſalutem. Mi dñe deꝰ oro te inſtanter vt per hoc ſacratiſſimum ſacramentum tuū ſpeciales meos digneris ſpecialiter viſitare. et bonos in bono ꝯfirmare. et malos a malo reuocare. et purgandos a purgatorio liberare. pater miſericordiarum pro tua miſericordia in eternum Amen.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415111222-150765827-17/fragment/page=0047

ALV

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-150765827-17/fragment/page=0048

ALVENSLEBEN
EI
230

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-350785827-17/fragment/page=0049
DFG

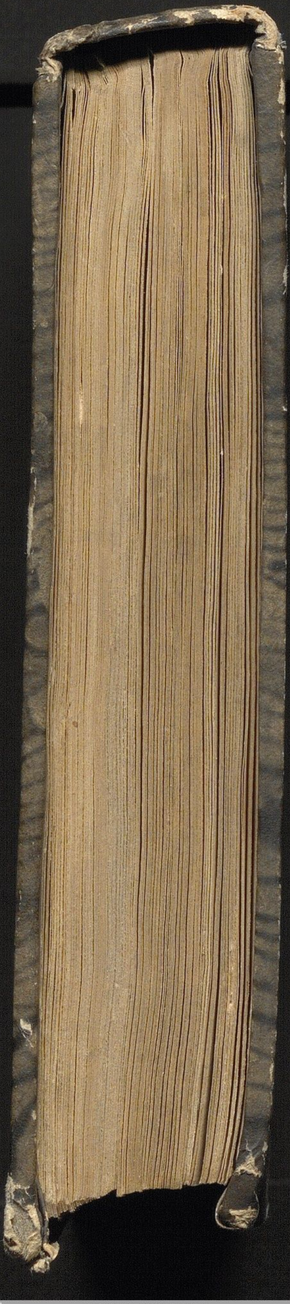

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-11920154151l222-150765827-17/fragment/page=0050
DFG

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
DFG

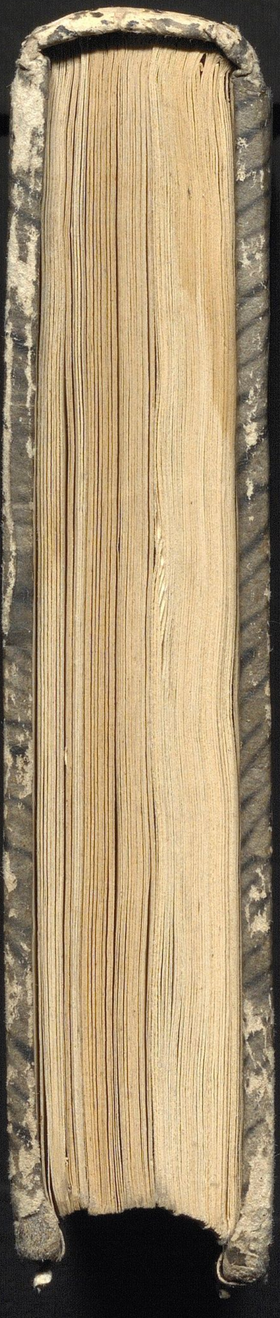

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-119201541511222-150705827-17/fragment/page=0052
DFG

2

Guilhelmus de Gouda, ord. Min.,

Expoſitio miſterioꝝ miſſe et verus modus rite celebrandi.

...tiae,

...artinus Landsperg,

ca. 1500]

s. Druckermarke am Schluß.